Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 76. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 22-го КВІТНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ—FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, APRIL 22, 1955. No. 76. VOL. LXII.

ПРЕЗИДЕНТ ХОЧЕ 3.5 БІЛЬЙОНА НА ДОПОМОГУ ЗАКОРДОНОВІ

НАЙБІЛЬШЕ З ЦІЄЇ СУМИ МАЄ ДІСТАТИ АЗІЯ; АМЕРИКАНСЬКА ДОПОМОГА МАЄ ЗА ЦІЛЬ ВТРИМАТИ МИР У СВІТІ

Огеста, Джорджія. — Президент Айзенгавер звернувся до Конгресу з просьбою призначити на допомогу закордонові 3,530,000,000 долярів на військову й господарську допомогу в фінансовому році, що починається 1 липня 1955 року. Президент просить Конгрес діяти негайно, бо допомога закордонові — це „невідільна частина реалістичної нашої закордонної політики", яку Айзенгавер називає „справедливою, успішною і такою, що змагає до миру". Найбільша частина видатків на допомогу закордонові, говориться в звернениі президента, буде вжита на те, щоб можна було протиставитися комуністичній агресії і підривній акції, яка загрожує 15 країнам в Азії. Ці країни мають 770 мільйонів жителів, які мешкають в лукі, що сягає від Кореї й Японії до Афганістану. Президент мав на думці Азійсько-Африканську Конференцію в Вандунгу, коли написав у своєму посланні, що „безпосередня небезпека для миру в світі находиться тепер в Азії". Надійшов час, говорить Айзенгавер, що ЗДА мусять подвоїти свої зусилля, щоб допомогти тим азійським країнам швидше розбудувати свою оборонну й економічну програми. Президент не подає в своєму зверненні, як мають бути розділені ті гроші між окремі держави, бо це зроблять його помічники в Конгресі на окремих комісіях. Але директор Закордонних Операцій Гарольд Стассен заявляє, що з суми 3,500 мільйонів мали б дістати азійські країни аж 2,140 мільйонів. В президентовому зверненні говориться про те, що азійські країни мали б дістати 712,500,000 долярів на економічну допомогу і 1,767,200,000 долярів на розбудову своїх оборонних сил. Президент заявляє, що ЗДА мусять перейняти провід в допомозі азійським державам, які самі не можуть розбудувати своєї економіки і збройної сили. До цих 15-ох азійських держав належать: Афганістан, Пакістан, Цейльон, Непаль, Бурма, Сіям, В'єтнам, Камбоджа, Ляос, Індонезія, Філіппіни, Формоза, Південна Корея і Японія та Індія. Можливо що треба буде допомогти ще Маляям, але, покищо, їх не включено в цей плян, бо їм допомагає Англія.

Підвищення платні для 500,000 поштових службовців і робітників

Вашингтон. — Палата Репрезентантів прийняла 324 голосами проти 85 законопроєкт про підвищення платні для 500,000 поштових службовців і робітників на 8.3%. Це підвищення коштуватиме державу 172,000,000 долярів річно. Ухвалено цей законопроєкт, не зважаючи на те, що президент Айзенгавер погоджувався на підвищення тільки до суми 160,000,000 долярів. Дуже можливо, що Президент покладе своє вето на ухвалений законопроєкт. Палата Репрезентантів плянує ще ухвалити підвищення платні для 1,500,000 урядових службовців, яке виноситиме 750,000,000 долярів річно.

Корсі називає скандалом здійснювання іміграційного закону

Вашингтон. — Бувший дорадник для справ іміграції Едвард Дж. Корсі зізнавав на Сенатській Правничій Підкомісії, яка займається і справою іміграції, і заявив, що адміністратор нового іміграційного закону Скотт Мек Лавд — це „провідник" зграї гангстерів, „яка саботувала здійснювання цього закону, а сама іміграційна програма — це „державний скандал". Корсі казав, що коли державний секретар Джан Фостер Доллес заангажував його до праці на посту свого дорадника, то назвав його „найкраще кваліфікованою людиною" на цей пост. Але три місяці пізніше, коли той сам Доллес звільнював його з цього становища, то заявив, що робить це тому, що Корсі не надається на той пост. Корсі гостро критикував Мек Лавда. Згідно з законом, до ЗДА мають прибути до цієї країни 209,000 нових імігрантів, а впродовж 18-ох місяців видано досі тільки 30,000 віз, а це все коштувало ЗДА 7,000,000 долярів на самі тільки адміністраційні видатки. До ЗДА досі прибули тільки 1,044 імігранти. „Це не тільки невдача із здійснюванням нового іміграційного закону, це повна невдача і державний скандал" — казав Корсі. Після Корсі зізнавав Мек Лавд, який заявив, що Корсі порушував іміграційний закон і діяв поза сферою своєї влади. Перед звільненням Мек Лавд пропонував Корсі, щоб він зрезигнував з свого становища та прийняв синекуру — нове становище в Південній Америці, але Корсі відмовився це зробити.

ПРОБНА МОБІЛІЗАЦІЯ КРАЙОВОЇ ҐВАРДІЇ

Вашингтон. — Департамент оборони зарядив пробну мобілізацію Крайової Ґвардії, і всі члени тієї оборонної сили в числі 398,000 вояків ставилися до своїх відділів. Це була перша в історії пробна мобілізація всієї Крайової Ґвардії, і вона відбулася не тільки в 48-ох стейтах ЗДА, але також і на Алясці, Гаваях і в Порто Ріко. Три години після проголошення несподіваної мобілізації з усіх стейтів, крім п'ятьох, зголошено, що всі відділи Крайової Ґвардії стають „на поготові". Стейт Пенсилвенія вже півтора години після проголошення мобілізації звітував, що мобілізація закінчена. В усіх місцевостях ЗДА і їх територій панував справді „воєнний рух".

Бурхливий страйк електротехнічних робітників

Лейк Саксес. — В тутешній великій фабриці Сперрі Джироскоп застрайкувало 9.300 робітників, членів Інтернаціональної Спілки Електричних Робітників, КІО. Почавши страйк, робітники намагалися не допустити до праці 3.500 службовців і 2.400 інженерів, у висліді чого прийшло до заворушень, під час яких потурбовано одного полісиста й одного робітника й один робітник помер від розриву серця. Страйкарі пошкодили 75 автомобілів тих службовців, що хотіли доконче дістатися до праці. Поліція уз'язнила двох робітників. Проводники спілки звернулися до страйкарів із закликом здержатися від всіх актів насильства. До фабрики дістатися тільки 3.180 службовців, решта вернулася додому. Заворушення спричинили припинення руху на всіх дорогах навколо фабрики. Страйкуючі домагаються 18-центової підвишки за годину праці. Правління фабрики погоджувалося дати тільки 12.2 центів за годину більше і то тільки робітникам, які працюють уже три роки. Досі одержували робітники два доляри за годину і 4.3 цента на соціальне забезпечення.

В НЮ ЙОРКУ ВІДКРИТО ЧЕРГОВУ УКРАЇНСЬКУ МИСТЕЦЬКУ ВИСТАВКУ

Ню Йорк. — В полудне, в неділю, 17 квітня ц. р. Об'єднання Мистців Українців в Америці відкрило третю свою збірну виставку малярства, графіки і скульптури. Виставка відбувається в залях Літ. Мистецького Клюбу в Ню Йорку, при 149 — 2-га Евеню. У виставці бере участь разом 40 мистців, очолюваних двома ветеранами нашого мистецтва Ол. Архипенком і Ол. Грищенком. Крім згаданих мистців участь беруть ще такі малярі: М. Анастазієвський, Ст. Пол, Мін.; П. Андрусів, Філаделфія; о. М. Антохій, Мінneaполіс, Мін.; С. Борачок, Мюнхен; О. Булавицький, Ст. Пол, Мін.; В. Вайлянд, Ню Йорк; Ю. Волянюк, Лорейн, Огайо; М. Гарасовська - Дачишин, Шікаго; С. Гординський, Верона, Н. Дж.; О. Дядинюк, Ню Йорк; С. С. Кіндзерявий-Пастухів, Бруклин; Т. Княгиницька - Дуліченко, Боффало; К. Кричевська, Пало Алто, Каліф.; М. Кричевський, Париж; Л. Кузьма, Бруклин; О. Лісничий, Ню Йорк; Г. Мазепа, Каракас, Венезуеля; З. Марapенко, Гуттенберг, Н. Дж.; А. Малюца, Джерзі Сіті; П. Мегик, Філаделфія; М. Мирош, Ню Йорк; М. Мороз, Ню Йорк; Л. Морозова, Джемейка, Н. Й.; М. Осінчук, Ню Йорк; І. Паливода, Ню Йорк; Р. Пачовський, Асторія, Н. Й.; С. Рожок, Філаделфія; А. Романчук, Бронкс, Н. Й.; Н. Стефанів, Лос Анджелес; М. Тулик, Юніон Сіті, Н. Дж., П. Холодний, Ню Йорк; о. Лев Чапельський (†), Д. Шолдра, Джерзі Сіті; В. Ласовський, Буенос Айрес, та різьбарі: Г. Крук, Мюнхен; С. Литвиненко, Ню Йорк; З. Макаренко і В. Сімянців, Нюарк.

На виставці в неділю можна було зустріти численно зібраних наших громадян, мистців і колекціонерів. Вже першого дня закуплено на виставці 5 творів.

Нас інформують, що виставка буде відчинена для публіки в суботи, 7—10 веч.; в неділі від 10 рано до 10 вечора. Виставка буде відкрита до суботи 14 травня включно.

Адмірал Артур В. Радфорд, шеф об'єднаних штабів ЗДА, розмовляє з асистентом державного секретаря Волтером С. Робертсоном на Вашингтонському летовищі перед своїм відлетом на Формозу.

Франція й Англія узгіднюють становища

Париж. — Французький міністер закордонних справ Піне мав відлетіти в четвер 21 ц. м. з Парижу до Лондону на наради з англійським міністром закордонних справ Мек Мілланом і з прем'єром Іденом в актуальних міжнародних справах. Та конференція відбудеться з ініціятиви англійського уряду. Франція найбільш цікавить узгіднення становища Англії і ЗДА у справах Індо-Китаю, в далекосхідних проблемах та щодо детальних умовин прийняття Німеччини до НАТО. Французький прем'єр Фор звернувся був до американського уряду, щоб встановити раду фахівців трьох західних альянтів, які виготовили б програму для найближчої зустрічі з Совєтами. Америка покищо не дала відповіди на цю пропозицію. Піне сподівається позискати для свого пляну англійський уряд, тим паче що недалекі вибори в Англії й загальні миролюбні настрої англійців вже спонукали Ідена до публічної заяви, що англійський уряд вживає „всіх заходів", щоб довести до мирної полагоди з Москвою всіх спірних міжнародних проблем.

Приготування до державного договору про Австрію

Відень. — Поки зійдеться конференція міністрів закордонних справ 4-ох великодержав для остаточного підписання державного договору про австрійську суверенність і закінчення окупації австрійської території, спершу відбудеться нарада трьох західних амбасадорів в Австрії для узгіднення позицій західних альянтів, а потім конференція 4-ох амбасадорів, себто разом із совєтським. Конференція міністрів закордонних справ мала б тільки затвердити усі раніше вже устійнені й узгіднені точки, щоб не наразитись на таку невдачу, як її мала подібна конференція в січні минулого року у Берліні. Повідомляючи про це віденська преса приносить деякі подробиці договорення австрійської делегації з совєтськими репрезентантами у Москві. Ото ж Австрія мала б звернутися до СССР, ЗДА, Англії і Франції з просьбою перенляти гарантію незалежности, цілости і недоторканости австрійської республіки, при чому у відповідній деклярації ті чотири держави мали б заявити, що порушення одної з отих трьох точок буде автоматично державою становило б автоматично „казус беллі" (причиною до війни). Американська преса висловлює сумнів, чи західні альянти погодяться на таку стилізацію, але Москва буцім то не настоює акурaтно на такій формі.

АДМ. РАДФОРД І РОБЕРТСОН ПОЛЕТІЛИ НА ФОРМОЗУ

ПРЕЗ. АЙЗЕНГАВЕР НЕСПОДІВАНО ВИСЛАВ ШЕФА ОБ'ЄДНАНИХ ШТАБІВ І ЗАСТУПНИКА ДЕРЖАВНОГО СЕКРЕТАРЯ ДЛЯ ДАЛЕКОСХІДНИХ СПРАВ ДО ЧІЯНГ КАЙ-ШЕКА

Вашингтон. — Президент Айзенгавер несподівано вислав на Формозу до Чіянг Кай-шека шефа об'єднаних штабів адмірала Артура В. Радфорда та заступника державного секретаря для далекосхідних справ, Волтера С. Робертсона, а державний департамент повідомив про це пресу ледви на дві години перед відлетом їхнього літака. Сам адмірал Радфорд не мав раніше заміру вихати на Далекий Схід, а приготовився був до подорожі до Европи на вправи НАТО. Проте державний департамент і обидва названі високі члени військової і закордонно-політичної верхівки заперечують, наче б на Далекому Сході сталося щось надзвичайне, або передбачувано якусь особливу подію на найближчий час. Ситуація в протоці Формози, мовляв, не змінилась від двох місяців, а гарячкове будування летовищ на комуно-китайському суходолі і збільшування комуністичних летунських сил є частиною приготувань до тої атаки, яку постійно заповідають володарі Пейпінгу. Теперішня подорож адмірала Радфорда і В. С. Робертсона вміщається, мовляв, у рамцях давнішого рішення, щоб між націоналкитайським і американським урядами йтимуть періодичні розмови, як довго китайські комуністи словами й ділами погрожують забрати силою Формозу. В офіційній заяві державного департаменту говориться тільки, що обидва названі мужі виїхали на Формозу „у зв'язку з напруженою ситуацією, яка далі існує у тому районі". Остання нарада високопоставлених американських осіб з Чіянг Кай-шеком відбулася 3 березня, коли на Формозу прибули були державний секретар Дж. Ф. Доллес і шеф морських операцій адмірал Роберт Керні.

В американських часописних коментарях до цієї події не виключається можливости, що адмірал Радфорд і В. С. Робертсон дістали місію переконати Чіянг Кай-шека, щоб той евакував прибережні острови Матсу і Кімой за ціну проголошення спільної деклярації Америкою, Англією, Австралією, Новою Зеляндією і іншими союзниками ЗДА, що вони спільно гарантують недоторканість Формози й Пескадорських островів. Саме адм. Радфорд, мовляв, завіз був свого часу Чіянг Кай-шекові вістку, що ЗДА не будуть боронити острова Тачен і переконав його, щоб евакувати той острів. Зі справою оборони прибережних островів в протоці Формози є та заковика, що всі союзники „ЗДА відмовляються боронити їх і ЗДА можуть опинитися у тому збройному конфлікті ізольовані.

Чу піддержує арабів проти жидів

Вандунг. — Комуно-китайський ватажок Чу Ен-лай заявився виразно по стороні арабського світу проти Ізраїлю. Всупереч заповіді, що на азійсько-африканській конференції у Вандунгу в Індонезії не буде дискутована справа Ізраїлю, арабські держави висунули її в рішучій формі, гостро атакуючи Об'єднані Нації за здвигнення Ізраїлю всупереч волі арабського світу і за невдачу — вирішити справу 800,000 арабських втікачів з Ізраїлю. Становище арабських держав у цій справі виложив член делегації Сирії, її амбасадор в Каїро, Ахмед ель-Шукеірі. Він коротко з'ясував історію Ізраїлю почавши від т. зв. деклярації Бальфура про створення національного осідку для жидів у Палестині, аж до проголошення держави Ізраїлю. Цей арабський репрезентант висловив співчуття жидівському народові за вимордування 5 і 1/2 мільйона жидів нацистами, але рішуче піддержав принципове право арабів до Палестини. В ході дискусії Чу Ен-лай заявився за арабським становищем і проти Ізраїлю та становища Об'єднаних Націй в жидівсько-арабському спорі. Заte індійський прем'єр Неру і бурмійський прем'єр Ну висловились за безпосередніми переговорами між Ізраїлем і арабськими державами, себто стануть на становище Ізраїлю, який віддавна хоче таких переговорів. Представники арабів заявили, що переговори не можуть розпочатися так довго, поки Ізраїль погодиться у принципі на 3 точки: — 1. ревізію теперішніх кордонів Ізраїлю, 2. прийняття назад арабських втікачів, або признання їм відшкодування і 3. інтернаціоналізацію цілого Єрусалиму.

В АМЕРИЦІ

● Уряд Іміграції і Натуралізації в Ню Орлінс, Луїзіяна, наказав депортувати 28-річну бувшу польську громадянку Марію Папротну Галлер, яка прибула до цієї країни, щоб працювати як домашня помічниця, а замість того відкрила власне імпортово - експортове підприємство. Галлер також не подала своєї адреси в січні 1954 року, як цього вимагає закон про чужинців в ЗДА.

● 17-річна дівчина Патриція Тіффані померла на удар серця, граючи в м'яча на шкільній спортовій площі. Три роки тому на цій самій площі помер з цієї самої причини її 17-річний брат Лансінг також граючи в м'яча. Їхні недуги серця були природжені.

● Департамент рільництва вперше думає продати 750,000 пак бавовни на внутрішньому ринку, що зібралися на складах департаменту внаслідок політики підтримування цін на сільсько - господарські продукти. Досі бавовну з урядових запасів продавано тільки на закордонному ринку.

● Італійським імігрантам Паскалеві Чіпетта народилася дитина, коли вони на американському кораблі зближалися до ЗДА. Ці імігранти їдуть до Канади, і іміграційний американський уряд вважає новонароджену дитину за італійського громадянина. Але батьки мають право домагатися, щоб її визнано за американського громадянина. Мати дитини лежить в Ню Йорку, звідки вийде подорож до Канади.

● Ню Йорк призначив 225 мільйонів долярів на побудову нових помешкань для своїх жителів. За ці гроші мають збудувати 8,230 дешевих мешкань і 6,685 мешкань для родин, що мають середні заробітки.

● Шеф штабу американської армії генерал Метью Ріджвей прибув до Буенос Айресу, Аргентина, на триденну неофіційну візиту. З ним приїхав до Аргентини Едгар Кайзер, син відомого продуцента авт. Ріджвей відмовився дати вияснення, чи правдиві вістки про те, що він працюватиме в фірмі Кайзера, коли піде на емеритуру. Кайзер має свою фабрику авт в Аргентині.

● Голова англійської Партії Праці Клемент Р. Аттлі скоротив свою поїздку по Канаді і відлетів до Англії, щоб взяти участь у виборчій кампанії. Прем'єр Іден розписав вибори на 26 травня.

"КИЇВ", "ЛИПКИ" І "ДАРНИЦЯ" — НОВИЙ НАБУТОК "СОЮЗІВКИ"

Вакаційно-відпочинкова оселя УНСоюзу збільшилась новонабутими будинками і обширом; ведеться інтенсивна підготова до нового сезону, що почнеться 11-го червня

Милозвучну для ктожного українського вуха назву золотоверхої столиці України вибрано для новонабутого прекрасного одноповерхового будинку, яким збагачено в цьому році „Союзівку", цей „шматок вільної і соборної України на американській землі". Новонабутий будинок — це чудова вілля, що була раніше резиденцією попереднього власника цієї оселі, д-ра Форда. Ще минулого року мешкала в цій віллі дружина д-ра Форда. Наприкінці м. р. вона померла і її спадкоємці рішили віллю продати, а У. Н. Союз, щоб не допустити в найближче сусідство якого чужого інтруза, закупив за дуже помірковану ціну цей будинок, разом з двома іншими вжитковими забудуваннями та з приблизно 50 акрами обширу перетвореного в чудовий, культивований парк і овочевий сад, і включив це все в закуплену вже раніше оселю. Новозакуплений будинок має 14 кімнат, великий вестибюль і відповідну кількість вжиткових убікацій. Положений він серед чудового парку, оточеного переважно великими соснами та іншими деревами. Біля самого будинку є дві великі культивовані поляни, з клумбами та альтанами. З другого боку будинку є велика камінна тераса та окремий стилевий купальний басейн. Далі вниз простягається великий овочевий сад, переважно яблуні, що вже вкороткі вкриються запашним білим цвітом. З бальконы віллі простягається чудовий і нічим не заслонений вид на Кетскільські гори. Сама вілля положена, з-поміж усіх будинків „Союзівки", на найбільшій висоті і назва „Києва" для неї прямо сама напрошувалась, коли зважити, що на „Союзівці" є вже такі соборно - українські назви будинків, як „Полтава", „Ворохта", „Чернівці" і „Ясіню". Новий будинок, своєю красою і своїм положенням, має всі дані на те, щоб стати „столицею" Союзівського „шматка вільної України". Віля „Києва" є ще два інші будинки, що належать до новонабутої віллі. Один з цих будинків, більший, був призначений для артистичних занять: малювання, різьба, дерев'яні вироби і т. п., а в другому гараж. Обидва ці бутинки в дуже доброму стані і їх легко пристосувати до нових потреб. Їх названо іменами київських передмість: „Липки" і „Дарниця". Цей новий набуток, який тепер переходить деякий необхідний ремонт і вже в цьому сезоні буде використаний, ще тільки збільшує відпочинкові, розвагові та культурні можливості на „Союзівці".

До нового сезону інтенсивно приготовляється вся „Союзівка". Великою новиною та вигодою для гостей буде перебудований великий купальний басейн, до якого добудовується перманентний фільтер. Це запевнить постійну чистоту води в басейні. Переводиться також ряд інших ремонтів, поліпшень і удогіднень, плянується вже наперед постійні культурні імпрези, послідовно усувається всі виявлені в минулому сезоні навіть найменші недомагання, а все це дає певність, що в цьогорічному сезоні „Союзівка" під кожним оглядом виправдає своє гасло: „Нема то, як на „Союзівці!"

„Київ" — нова вілла на „Союзівці", оточена чудовими, культивованими полянами і сосновими та овочевими деревами.

Цьогорічний сезон почнеться на „Союзівці" вже від початку червня, хоч формальне відкриття сезону буде в суботу і неділю, 11-го і 12-го червня. На цей час вже ведеться підготовка до організації на „Союзівці" великого „Союзового Дня", з усіми можливими атракціями. З уваги на те, що в цьому році передбачається великий „рух" на „Союзівці", рекомендується громадянам замовляти собі місця на вакації негайно, як тільки знатимуть час своїх відпусток, слідкуючи за дальшими оголошеннями в цій справі.

В СВІТІ

● Генерала Християна де Кастріса, геройського оборонця фортеці Дієнбієнфу в Індокитаї, німці обвинувачують в тому, що він свідомо зруйнував місто Фройденштадт у Шінацвальді цілмто з помсти за поведінку німців у Франції. Тому німці протестують, щоб Де Кастріс був заступником команданта французької змоторизованої дивізії, стаціонованої в Німеччині. Високий комісар Франції офіційно спростував ці закиди, називаючи їх злобною видумкою.

● Комуно - китайська делегація на азійсько-африканській конференції в Вандунгу, в Індонезії, нараховує 26 членів, з яких більше як половина — це „янголи хоронителі" Чу Енлая, або просто агенти китайської поліції. Вони носять здебільша відзнаки представників преси, але пресову службою, звичайно, звісно не цікавляться. Індонезійська поліція вважає їх за шпиків цих своїх небезпечних гостей.

● Уряд ЧСР передав американському амбасадорові в Празі ноту з протестом проти 5 нібито античеських дій Америки, особливо проти висилання на чеську територію пропагандивних антикомуністичних балонів і проти створення в Німеччині Першої Чесько-Словацької Гвардії. Пропаганда, яку ведуть втікачі з ЧСР, дієщораз більше на нерви комуністичним правителям у Празі, коментує західня преса.

● Страйк 700 часописних робітників і електромеханіків у Лондоні, який тривав близько місяця і завдав шкоди видавцям на $6½ мільйона, закінчився прогрою страйкарів. Керовані комуністичною юнією, вони стримали рахування всіх щоденників, а в їх затрудненні загалом коло 23,000 осіб. Інші цілі і публічна опінія були ображені цим страйком, і під їх тиском страйкарі погодились вернутися до праці і продовжувати переговори з видавцями на базі, яку запропонували ці останні.

● Антоні Іден, англійський прем'єр і міністер закордонних справ, дуже оптимістично висловився в промові у палаті палат про вигляди найближчої конференції з Совєтами в справі не тільки Австрії, але і Німеччини. Як коментує преса, ця промова мала на увазі вже агітаційно-виборчі цілі у зв'язку з настроями англійців, які пильно бояться нової війни. 6-го травня буде розв'язаний англійський парлямент, а 26-го відбудуться вибори.

● З Югославії виїздить до комуністичного Китаю 3-членна делегація, одним членом якої є редактор офіційного органу комуністичного режиму „Тіта, „Борба". В Югославії буцімто дуже цікавляться життям і відносинами в комуністичному Китаї, про який мало хто з сербів і хорватів щось знає, і тому „Борба" обіцяє мати успіх спеціяльними репортажами свого редактора.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.
Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.
Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПУБЛІЧНА ОПІНІЯ ПРО КОМУНІЗМ

Америка є направду клясичним і найбільш вимовним прикладом успішної боротьби проти того найбільшого суспільного зла нашого сторіччя, що називається комунізм. Вона дає незбитий доказ, що найбільшим ворогом комунізму є воля і добробут, як і навпаки, що найбільшим ворогом волі і добробуту є комунізм. У боротьбі проти комуністичної пошести використовувано вже всілякі засоби, включно з методами „вибивання клина клином" та поборювання комунізму брутальними комуністичними методами, але жадна з тих метод не дала таких успішних результатів, як ця наймогутніша зброя людини: воля і добробут.

В інших обставинах Америка могла б була стати першою жертвою комунізму. Не обмежена нічим воля, індустріяльний характер країни, могутні робітничі організації, прислівні „американські мільйонери" — все це, згідно з комуністичною діялектикою та комуністичною практикою повинно було б прямо автоматично перетворити Америку в „країну рад" і головний комуністичний бастіон. Тим часом, вийшло цілком навпаки. Америка, найбільше при допомозі та завдяки тому, що — згідно з комуністичною логікою — повинне було б перетворити країну в комуністичну домену, стала протикомуністичним бастіоном, доказуючи, що для комунізму немає ані місця, ані поживи там, де є воля і добробут. Прихід до влади комунізму в Росії, в обставинах традиційної тиранії і нужди, теж потверджує цю тезу.

Комунізм в Америці зведений сьогодні до нуля. При цьому інтересно, що це сталося завдяки найширшим народним масам, і траплялися випадки, коли уряд та урядові аґенції, керуючись буквою справедливого американського закону, були змушені навіть захищати комуністів проти деяких рішучіших вимог публіки, як це було, наприклад, з передчасними вимогами заборони комуністичної партії.

Як думає сьогодні американський нарід про комунізм? На цей запит цікаву відповідь дає наукова анкета, переведена на базі пересічности двома відомими інституціями: Інститутом Ґаллопа та Крайовим Центром Дослідження Публічної Опінії при університеті в Шикаґо. Виявляється, що американська публічна опінія не має жадних побоювань щодо самого „американського комунізму", вона цілком леґковажить комуністичну пропаґанду та комуністичні „ідеї", натомість має поважні побоювання та застереження, коли мова про продажних чи імпортованих комуністичних аґентів, зрадників і саботажників.

Конкретно вислід анкети був такий: тільки один відсоток запитуваних висловив побоювання щодо комуністичної загрози для Америки, і тільки один відсоток висловив побоювання, що боротьба проти комуністів може загрожувати громадянським вольностям. А проте, американська публіка не хоче слухати комуністичних теревенів, і тільки 27% дозволило б комуністам виголошувати їхні промови публічно, а 68% є за вичищення комуністів з таких публічних форумів, як радіо, преса, кіно, театри і т. п. На кожних 100 запитуваних тільки чотири дозволили б комуністам навчати в школах і тільки така ж кількість евентуально погодилася б на затруднення комуністів в оборонних підприємствах чи в урядових аґенціях.

Публічна опінія в цих справах іде приблизно по лінії урядової опінії, хоч і з деякимя відхиленнями. Уряд засадничо не має жадних побоювань щодо можливостей поширення комунізму та комуністичних „ідей" серед самих американців, але має тим більші побоювання щодо прихованих комуністичних аґентів, шпигунів і саботажників. Ці побоювання базуються на практиці. Бо як американські вольності і добробут не дають жадної поживи для комуністичних ідей, так дають вони можливості для діяльности комуністичних аґентів і шпигунів.

Така є коротко публічна і урядова опінія про комунізм і комуністів у цій країні. Вважаємо, що і уряд і публіка роблять тут деяку помилку, не беручи належно до уваги виправданої практикою засади, що кожний комуністичний апостол є або завтра буде совєтським аґентом, шпигуном і саботажником. Комунізм є зрада, і тим самим кожний комуніст є зрадником. Те, що комуністична зрада не приймається серед американських мас, ще не апробує самої ідеї зради та її носіїв чи провідників. Добре для Америки, світу і всієї християнської цивілізації, що американський організм відпорний на комуністичні бацилі, але це ще не значить, що можна ці бацилі залишити безжурно на нашому організмі, дозволяючи їм шукати собі слабого місця. Тільки тоді, як ці бацилі будуть цілком змиті й зліквідовані, можна буде ними не турбуватись. До того часу і публіка і уряд повинні матися на обачності.

ПЛЯНИ ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ

Свисти сирен, уставлених на публічних будинках в цілій країні для остороги проти можливого нападу ворога з повітря, пригадують усьому населенню, що все людство живе в небезпечних часах. Як далеко загрожує ця небезпека населенню З'єдинених Держав, виявляє між іншим наказ президента Айзенгавера, виданий напередодні Великодня адміністраторові Цивільної Оборони Вал Пітерсонові, щоб він об'єднав під своїм керівництвом головні федеральні аґенції в одній Цивільній Оборонній Координаційній Раді. До таких аґенцій належать: департаменти оборони, скарбу, торгівлі, здоров'я, освіти й добродійности, внутрішніх справ, рільництва, пошт і справедливости. Крім того, в склад Координаційної Ради має увійти бюро оборонної мобілізації, федеральна комісія електричної сили, адміністрація ветеранів, комісія атомової енерґії й адміністрація загальної служби.

Вже самі назви аґенцій вказують, яке велетенське завдання має нова Координаційна Рада. Це ніщо інше, як підготова плянів для всебічної діяльности урядових чинників на випадок нападу з повітря атомовою чи водневою бомбою.

Мабуть у передбаченні такого наказу президента, адміністратор Цивільної Оборони Вал Пітерсон передав редакції журналу „Ю. С. Ньюз енд Ворлд Ріпорт" інформації про засяг небезпеки в формі інтерв'ю з його редактором. Насамперед, на підставі досвіду з вибуху першої атомової бомби в Гірошімі, в Японії, Пітерсон пригадує, що першим забезпечуючим кроком від діяння смертельного радіювання атомової чи водневої бомби є втеча на таку віддаль, на яку радіювання не сягає. На підставі такого досвіду адміністратор Цивільної Оборони остерігає населення у відповідний час наперед, щоб воно втікало до приготованих околиць або принайменше до сховків. Саме уліті цього року має відбутися спроба евакуації головних скупчень населення щоб переконатися, як далеко може вдатися розселення людей з 92 найбільших промислових осередків, які, на підставі здогаду, можуть становити ціль нападу ворога для спаралізування промислового, торговельного і взагалі громадського життя всієї країни.

Очевидно, як військові, так і цивільні оборонні чинники Америки мають готову систему для спостереження, чи ворожа летунська сила вибралася з своєї країни в напрямі Америки. З'єдинені Держави, в порозумінні з Канадою, встановили три спостережні лінії, що переходять всю Канаду аж до Аляски. Це так звані: Соснова лінія, лінія МекҐіла і лінія Далекої Вчасної Остороги. Ця остання лінія переходить з Гавайських островів через Аляску й Канаду до Гренляндії й Ісляндії, а далі до Азорів, при допомозі кораблів, які перевозять і висилають літаками радаровий вирял для підслухування й підглядання ворожих рухів. Дотеперішні інсталяції дають спроможність остерегти населення за шість годин перед нападом ворога, і тому таким часом треба міряти спроможність вивезення населення з великих середовищ.

Спроби евакуації переведено вже в місті Милвокі, і вони виявили, що виселення можливе. Питання тільки, як далеко треба втекти, щоб урятувати життя.

На підставі дослідів в Еніветок у 1952 р., можна ствердити, що середньої сили воднева бомба вижолобить у землі яму глибини 175-200 стіп з отвором угорі в промірі цілої милі. Всі будинки в осередку вибуху бомба зітре на порох разом з людьми і викине в повітря. У віддалі чотирьох миль від цієї ями знищення буде обмежене, тобто будуть повалені доми й порозбивані шляхи, а у віддалі дальших чотирьох миль буде легке ушкодження, отже повибивані вікна, повалені комини, потріскані стіни і т. ін. Разом мала воднева бомба своїм діянням засягне 16 миль в промірі. Отже рятунок можливий буде тільки для тих осіб, які опиняться поза засягом вибуху.

Для тих, що встигнуть втекти, єдина рада — наперед мати плян, як забезпечитись від радіювання. Головна забезпека, як уже відоме, — цементовий сховок, через стіни якого не переходить променювання. Тому наперед треба мати такий сховок на увазі. Коли хто не має сховку, повинен мати готовий плян, як втекти до пивниці або загалом захиститись дерев'яною чи мурованою, а не металевою перегородою.

Коли влада дасть наказ до втечі, населення, що живе в околиці великих міст, мусить бути готове прийняти до своїх хат стільки втікачів, скільки вдасться у переконанні, що незабаром після загрози прийде оборона країни, яка спонукає ворога припинити дальший напад. Тоді населення, що втекло з великих міст, поверне назад до своїх домів, якщо вони не будуть знищені, і розпочне відбудову.

Адміністратор Цивільної Оборони переконаний, що вся країна не буде знищена, і тому уряд приготовляє засоби для відбудови. Пляни знаходяться тільки в початках, і час від часу будуть появлятися звідомлення про поступ як в цивільній обороні, так і в підготові до відновлення життя. Одначе, загал мусить бути готовий і на зміну розпоряджень кожної хвилини, і тому повинен прислухатися не тільки до свисту сирен, але й до газетних та радієвих повідомлень.

(С.)

АВСТРІЙСЬКИЙ МАНЕВР МОСКВИ

Канцлер маленької Австрії Юліюс Рааб виїздив 11-го ц. м. до Москви з своїм міністром закордонних справ і іншими найближчими співробітниками — глибоко зажурений. Десятирічний сумний досвід з совєтськими „визвольниками" навчив уже австрійських не то державних мужів, а навіть сірих обивателів, що кожний нібито прихильний жест Москви треба сприймати з найбільшою обережністю. І тому перед виїздом делеґації до совєтської столиці на ще одні переговори з большевиками, після буквально сотень попередніх невдалих конференцій у цій самій справі нещасної суверенности Австрії, австрійський уряд нараджувався довгими днями й годинами: на які сподівані несподіванки треба бути заздалегідь приготованими і в яких точках та до якої межі можна знову поступитись.

Але такої несподіванки, яку знайшли австрійці у Москві, вони дійсно не передбачали: надзвичайну сердечність першого привітання на летовищі з великим церемоніялом, аж до відпроваджування і прощання знову на летовище через п'ять днів після того, з щоденними бенкетами, пресовими конференціями і т. д. Але найбільшою несподіванкою була — поза цією зовнішньою декорацією, — така поступливість у самій справі, що австрійці були дійсно заскочені совєтською „великодушністю". Вони були готові дати багато більше, як від них вимагали. Ґарантії, яких зажадав Молотов, що Австрія залишиться „невтральною", отже не вступатиме у військові союзи та не дозволятиме нікому на військові бази, і не з'єднається знову з Німеччиною — мають обмежитись лише деклярацію австрійського уряду і парляменту. Совєтська армія, яку австрійці готові були бачити у себе ще бодай два-три роки, має забратися з-над Дунаю до кінця цього року. Навіть найбільший масток, що його має Австрія, — копальні нафти в Цістердорфі, — большевики погодились звернути взаміну не за високу суму готівкою „відшкодування", а лише за доставі нафти з тої копальні. Австрійський уряд найбільше боявся, що большевики зажадають права вернутися до Австрії на випадок „небезпеки нового аншлюсу", і ту здогадну небезпеку зможуть в кожному часі вигадати чи спровокувати. Він боявся надмірних фінансових тягарів, які довели б край до банкрутства, і спеціяльних клявзуль, які політично і економічно зв'язували б Австрію з комуністичними сусідами зі шкодою для зв'язків із Заходом. Весь той острах виявився безпідставним, щонайменше хвилево. Отже не диво, що коли делеґати виїздили з Відня в гнітючому настрої при недовірливій мовчанці своїх громадян, то верталися в райдужному, а вітали їх, як тріюмфаторів — з музиками і квітами.

Таємницю цієї раптової зміни совєтського фронту збагнули відразу західні політики й журналісти. Москва ні трішки не стала приязнішою у відношенні до Австрії і її теперішніх антикомуністичних правителів, а рішила заграти свою поступливість супроти Австрії, як останній і найбільший атут у грі за Німеччину. Австрія, якій донедавна погрожувано, що вона поплатиться довгою окупацією своїх земель за ратифікування Західньою Німеччиною Паризького договору про участь в НАТО з новими 12 дивізіями, бо — мовляв, — той договір замкне дорогу взагалі до будьяких дальших нарад із Заходом в середньоевропейських справах, — раптом скористала на рішучості Аденауера і західніх альянтів. Москва, побачивши, що всі її дотеперішні погрози, включно з виповідженням союзницьких договорів з Англією і Францією з часу останньої війни, не дали їй ніякого позитивного висліду і Паризький договір таки ратифікований, — рішила радикально змінити тактику. Вона рішила показати німцям не словами, а ділом, що готова дозволити дійсно на об'єднання Німеччини за ціну німецької невтральности й відмови від дальшого зброєння, або навіть може й із новою армією, але без військово-політичного союзу з Заходом, отже без приналежности до НАТО. Як Фінляндія має служити совєтській закордонній політиці за наявний доказ можливости „мирного співіснування" і пошанування Совєтами чужої, хоч куди меншої і слабшої, просто безборонної країни, так само Австрія має послужити взором для можливої німецько-совєтської злагоди. Поквапне передруковування совєтською пресою всіх коментарів німецької і англійської соціялістичної преси, які зводяться до крику: „Коли Австрія за ціну невтральности дістала свою незалежність і звільнилась від усіх окупантів, то чому не має зробити те саме Німеччина?" — та постава совєтської преси потверджує, що західня інтерпретація австрійського маневру Москви — правильна.

Захід сподівався, що Москва все ще має якісь атути проти німецького зброєння і виступить з оцими атутами перед проголошенням закону про набір рекрутів. Страх у Москві перед новою німецькою армією такий великий, що Москва, як виходить, рішилася дійсно радше зректися частини своїх позицій, здобутих в Середній Европі з кінцем останньої війни, як допустити до створення тієї німецької армії. Розвиток воєнної техніки і вишколення комуністичних армій у Мадярщині і Румунії зменшили стратеґічну вартість вдержування совєтського війська на терені східньої Австрії і названих країн. На випадок згоди німців на „невтральність" і відмови від приналежности до НАТО, совєтська армія готова очистити не тільки Чехословаччину й Східню Німеччину, але й Польщу — натякає комуністична преса. Ясно: Совєти і їх сателіти все одно матимуть велетенську військову перевагу над Заходом, а невтральна Німеччина може — коли б тільки Совєти рішили повести наступ на Захід, — впродовж кількох днів стати їх жертвою. Покищо іде про передишку. І тому покищо виплачується Совєтам вдаряти в струну миру.

У Бонні, Парижі, Лондоні і Вашинґтоні здають собі справу з цієї совєтської гри. Єдину журбу викликає непевність, чи та гра не знайде прихильного відгуку в німецьких масах, втомлених роз'єднанням країни і совєтською окупацією на схід від Шпре і спрагнених бути господарем у власній хаті. Соціялістично-пацифістична коаліція повела аґітацію із збільшеною енерґією, світ придивляється цьому видовищу з найбільшим зацікавленням, свідомий того, що від останньої його дії залежить його доля.

СЕРБСЬКОГО ВОВКА ТЯГНЕ ДО МОСКОВСЬКОГО ЛІСУ

Останніми місяцями вісток про Югославію та про її диктатора Тіта у світовій пресі небагато. Єдиною голосною справою за останніх чотири місяці був виступ Тіта в справі „знормалізування" взаємин з Совєтським Союзом (в юґославському парляменті на початку березня ц. р.) з одночасним гострим випадом проти совєтського міністра закордонних справ Молотова за його заяву, що Юґославія побачила свої помилки, кається і навертається до совєтського бльоку.

Цікавим відгомоном цього виступу було те, що промову Тіта з відправою Молотову надрукували совєтські газети, чим викликали чимало сенсацій в світі, бо досі ще не було випадку в совєтській пресі, щоб вона передрукувала гостру критику совєтських діячів. Дехто на Заході почав уже був думати, що зоря Молотова заходить, що його зліквідують із його становища, як зліквідували Маленкова.

Але нічого такого не сталося. Молотов урядує далі в міністерстві закордонних справ, а Тіто — коли взяти до уваги різні факти і події, що про них світова преса не пише, — продовжує політику „нормалізації" совєтсько-юґославських взаємин.

Вже поїздка Тіта в минулому році до Індії і Бурми мала деякі просовєтські, хоч і не безпосередні, натяки, чи пак акценти. Його заграванния з промотором визнання червоного Китаю індійським прем'єром Неру і його заяви, виголошені під час подорожі по Азії — свідчили, що Тіто намагається здобути прихильність Москви.

Неофіційні повідомлення з останніх тижнів доказують, що йде не тільки про платонічну симпатію. Між Юґославією, очолюваною Тітом, і Совєтським Союзом та державами совєтського бльоку відбуваються цілком конкретні розмови. Идуть, наприклад, переговори між Юґославією, Болгарією, Румунією й Угорщиною в справі втікачів. Всі ці країни, включно з Юґославією Тіта, мали погодитися, щоб не признавати азилю політичним втікачам із кожної з них. Свою добру волю в цьому напрямі задокоментував Тіто видачею Болгарії й Угорщині антикомуністичних діячів, які втекли на юґославську територію. Таких випадків занотовано вже сім.

Підписаний недавно совєтсько-юґославський торговельний договір дає чимало вигід обидвом сторонам. Переговори в справі цього договору були щиросердечні. Головною з постанов цього договору має бути та, що Юґославія зобов'язалася закуповувати для Москви воєнно-важливі матеріяли на Заході й одержувати за це відповідну „комісійну оплату". Закуповує Юґославія і постачає Москві останнім часом особливу ж багато срібла, що його потрібно совєтам для якоїсь невідомої ближче продукції.

„Нормалізування взаємин" відбувається не тільки на господарському чи політичному полі. Почалися неофіційні переговори і між московським патріярхом та Сербською Православною Церквою. З допомогою болгарського патріярха Кирила добивається Москва визнання Сербською Православною Церквою московського патріярха і його зверхности (досі визнавали православні серби константинопольського патріярха). Кажуть, що переговори в цій справі дуже успішні і що багато допоміг у цьому совєтський амбасадор у Беоґраді.

З якого боку не підходити, факт залишається фактом, що Тіта тягне щось до Москви. Це не значить, що він завтра рішиться розірвати із Заходом — збоку якого має чимало вигід не тільки Юґославія, але й посередньо Москва. Свою гру на два боки Тіто продовжуватиме ще довго, доки тільки це буде можливо.

Одного гарного ранку Захід — передусім Британія і З'єдинені Держави Америки, які підтримують Тіта і грішми, і збіжжям, і зброєю, можуть опинитися перед прикрою несподіванкою: повним переходом Тіта до совєтського бльоку. Однією із ластівок такого переходу будуть, як сподіваються політичні обсерватори, відвідини Тіта в Москві, куди вступить він ніби ненароком, їдучи відвідувати Мао і Чу Ен-лая восени цього року або нарік весною. Під час „доконечної" зупинки літака в Москві (дорога до Пейпінґу далека) маршал Тіто матиме приємну нагоду відбути за водкою й ікрою дружні розмови не тільки з маршалом Жуковим, але й диктатором Хрущовим. І треба думати, що ці розмови можуть бути вже цілком конкретні.

СОВЄТСЬКІ ПОМІЩИКИ

(Коментар, поданий в українській радіопередачі мюнхенського „Радіо Визволення")

У висліді постанов ЦК КПСС спрямовано в колгоспи та МТС за останній час сотні тисяч різних спеціялістів і механізаторів. Але акція большевиків не обмежилася до цього. На „допомогу" сільському господарству, чи, точніше кажучи, для контролі над колгоспами відряджено на село десятки тисяч нижчих партійних урядовців. Під тиском режиму колгоспники були змушені, за зразками відомої совєтської „добровільности", обирати цих партійних бюрократів на голови колгоспів. Партія доручила їм ліквідувати вічні недотягнення і прориви в сільському господарстві. Їхнє завдання — скріпити розхитану дисципліну в колгоспах, збільшити тиск на селянство та запрягти його до видатнішої праці на користь „любимої совєтської батьківщини".

За цією самою постановою створено для партспеців сприятливіші умовини праці та матеріяльного забезпечення. Без відома обкомів та райкомів партії їх ніхто не має права усувати, або перекидати на іншу працю. Партійцям, призначеним на працю в сільському господарстві, оплачують всі витрати на переїзд зі старого місця праці на нове. Крім того, кожному з них сплачують одноразову допомогу грішми розміром тримісячної заробітної платні. Якщо, напр., як подає „Труд", директора Борщівської МТС, Тернопільської області, призначено на голову колгоспу в Херсонщині, то він одержує одноразову допомогу сім тисяч рублів і одноразову підтримку для своєї тричленної сім'ї в розмірі 3.600 рублів. Разом він отримує 10.800 рублів. До того ж він користається ще безплатним переїздом на нове місце праці для себе і своєї рідні та безплатним перевозом майна. На новому місці праці він одержує безплатну вигідну квартиру. За рахунок директорських спецфондів йому виплачують ще одноразову місячну допомогу грішми в розмірі місячної платні за новим місцем праці, а від держави одержує позику в розмірі 12 тисяч рублів на будову власного дому. До цього всього додається ще відсоткова надвишка до місячної платні. Вона хитається від 7 до 20 відсотків, залежно від кіль-

(Закінчення на стор. 5-ій)

Михайло Островерха

НА КРУТОМУ ЗВОРОТІ

З пожовклих сторінок

1939—1940

9

Поза тим, життя плило „нормально": читали, дискутували, інколи й дуже гаряче, на наші партійні теми. При цій дискусії якось так складалось, що не забирали голосу С. Ленкавський і я, а зате хвилинами вибухали реготом. І було чого! Зважте, що в нашій келії були: старі удівці, бувші сельроби, націоналісти з окропу й націоналісти теплаві, гетьманці і такі, що були всім потрохи. Далі — грали в карти і в шахи: шаховим турніром проводив С. Ленкавський.

У начальника тюрми впоминались ми за Службу Божу. Він обіцяв, і на обіцянці й кінчилося. Інколи, при заході сонця, ми — о. декан П. Б. Соловій, о. В. Гали, о. М. Куницький, К. Ващук і я — сідали на долішні ліжка й по всім правилам, розуміється — нишком, співали вечірню. Інші, мовчазливі, набожно слухали.

У вересні, 9 або 10, прийшов до нас прокуратор, чи не Матковський, молодий, яких 30 років, з начальником тюрми. Спитався — чи не дістьєя нам тут яка кривда? Про ніяку кривду ніхто й не писнув, бо що тут було говорити про всякі „псікуси" цуциків, про заборону вислухати Служби Божої, про заборону співати ранньої і вечірньої молитви, — тоді, коли вже ясно було, що справедливість карає Польщу. Але Олесь Ясеницький дуже зручно, як лис, заглузував:

— Нам тут взагалі важко зрозуміти! Замість пустити нас на ворога слов'ян і спільно його бити, зовсім непотрібно тримають нас ось тут!

Прокуратор, також лисувато мовчав; лише начальник тюрми відповів:

— Панє! Я також так мисьлє, же поляци і українци повінні в тим випадку ісьць зґоднє разем. Якбим мял право до теґо — пусьцілбим пануф!

Прокуратор значучо глипнув на начальника тюрми. А Корнило Ващук, що стояв навпроти прокуратора, з яким був знайомий, як адвокат із судових розправ, спитав його:

— Пане прокураторе! Коли ваша ласка, скажіть нам: як довго будуть нас тут тримати?..

— Но!.. Мисьлє... аж єсн вияснї справа, втенчас пануф натихмяст випущон! — відповів прокуратор і легенько кліпнув правим оком у сторону Ващука.

Ледве вони вийшли, я спитався Ващука:

— Здавалось мені, чи й справді прокуратор, відповідаючи тобі, моргнув повікою?..

— Так, ясно моргнув!..

— А чи ви завважили, що начальник вже й „українь-цуф" пригадав собі?..

— Гм, це добрі знаки на тюремному небі!..

Справді, тюремні доглядачі у своїй шорсткості стали м'якнути. Вже один із них, старий, який знову зголосився тепер до служби, зайшов до нас і став собі по середині келії, лишаючи ключі у дверях: рахував нас за зовсім спокійних!

Врешті, 13 вересня ранком, по сніданні, сказав нам цей старий доглядач, що йдемо на Службу Божу. Ми цьому дуже зраділи: в ці непевні дні усі хотіли помолитись, вислухати Служби Божої. Повели нас до каплиці. Службу Божу правив о. декан П. Б. Соловій, а ми, ті співучі, співали церковних пісень. Олесь Ясеницький, що того ранку чомусь не снідав, висповідався і запричащався. Цікаве, що на Службу Божу пустили лише нашу келію.

Ще одно цікаве спостереження зробив я: ця тюрма робила враження правдивої української республіки. В каплиці — її характер, тетрапод, церковні книжки, фелон — усе наше! На подвір'ю усі „посмітюхи", тюремники, що працювали в городі, при воді, в майстернях — усі українці. Усюди було чути українську мову, лише посіпаки говорили по-польськи.

Фронт наближався до нас. Ми вже знали: Варшава оточена, Львів оточений, Перемишль упав, Борислав і Дрогобич упали, німецькі стежі під Стриєм. З цими вістками приходили й інші, що і хвилювали, і пригноблювали нас — про повстання наших селян. Бо знали ми, що польська „геройська" армія, утікаючи від німців, знущається, тортурує, катує і мордує наших беззбройних селян. Знали й те, що деякі наші села, щоб не гинути смирними овечками, рятуючи своє і своїх родин життя, випереджують польські напади повстанням. І це робить своє: і поляк, і мадяр лякається сили. І поляки такі сміливі села виминали. Продиралися до нас вісті, що ті наші, яких встигли вивезти поляки до Картузької Берези, переживають там суще пекло. І з положення Польщі ми всі бачили, що нас туди, до Картузької Берези, цього вицвіту гуманізму демократичної Польщі XX століття, уже не повезуть. Проте, хвилювало нас іще те, що місцеве шумовиння могло напасти на нас, примусивши начальника тюрми відчинити їм брами й наші келії, — „порахуватись" із нами.

Останні дні тюрми минали понурі, непевні, чорні. Ранки були повні сонця, що боляче ячіло в небесах і будило тугу: вийти на волю! Пополудня ж волікли́сь важко, сіро, монотонно. В нашій малій келії було 19 осіб: лежали, сиділи, здогадувались, говорили; дехто цілими годинами ходив усіма тісними ходами — повз ліжка і стіни, повз лавки: це звалось — прогулянка, бути в русі. Час до часу гудів гудок на тривогу, і це вносило в наші душі промінь надії. По подвір'ю вештались у сірих одностроях посмітюхи і, дехто з них, подавали нам крізь вікно останні новини. Дехто з посмітюхів глузував із стійкового „народової оброни", нашої під вікнами варти; ця „оброна" складалася з істот, що робили враження неповорот, недотеп. Можливо, що ці прості істоти своїм хлопським розумом відчували, що вже приходить їхньому моцарству кінець. Ця „оброна" була здана на ласку посмітюхів: вони давали їм хліба і дещо з решток тюремних харчів. Бо були такі люди, а та „валечна" армія так драпувала, що цій „оброні" ніхто й їсти не давав. ніхто нею не цікавився. Правда, вони мали діставати денно по одинадцять золотих.

Одного дня, як проминула тривога і бомбардувальний налет, — один наш посмітюх сказав до „обронця", що під час бомбардування заховався був десь у мишачу діру:

— Чи ти, хлопе, чуєш, що то за сила в того німака?

— О, то єще ніц! А насі билі над Берлінем; аж 30 їх там било! І цалкем Берлін збомбардовалі! — гордо відповів мазур.

— Иди, ти... — сильним словом назвавши мазура. — Вам до Берліну? Та ви Варшави не зможете оборонити! — докінчив наш селянин-посмітюх.

Часто, маючи під вікнами такі діялоги, ми розважались.

Література Мистецтво Розвага

Осип Залеський

МУЗИЧНІ РЕЦЕНЗІЇ І РЕЦЕНЗЕНТИ

Музична рецензія або музична критика є це прилюдна оцінка музичних творів, або мистців виконавців. Справедлива і доцільна рецензія влегшує добрим музичним творам їх розповсюднення та робить їх приступнішими для загалу, а мистцям, головно на початку їх мистецької кар'єри, промощує шлях до слухачів. Необ'єктивна, а ще гірше злобна критика, шкодить одним і другим, себто творам і мистцям. Полем праці музичних критиків є преса — фахова — тобто музичні часописи — і нефахова, а саме щоденники і журнали. Вартнішою для мистецтва є очевидно фахова преса, яка підходить до оцінки з чисто мистецького становища, та страшнішою є нефахова преса, бо її читають тисячі чи сотні тисяч читачів, і для багатьох із них є вона одиноким джерелом і підставою для оцінки музичних творів і виконавців цих творів.

Цю галузь публіцистики, зрештою доволі давню, розбудували такі музики як Карло М. Вебер, Роберт Шуман, Ріхард Вагнер та Едвард Ганслік — поважний музичний письменник, професор музикології Віденського університету і довголітній музичний співробітник впливового віденського щоденника „Нос Фрас Прессе".

Прикметою справжнього музичного критика є знання справи (фаховість) і чистий характер та уміння передати письмом свої враження. Музичних рецензентів можна поділити на три групи: музичний репортер — звітодавець, який тільки звідомляє про те, що відбулося, не подаючи власних оцінок; музичний критик — „суддя", який думає, що тільки він знає усе найкраще і підходить до оцінки з особистої точки зору, та дійсний рецензент, який повинен бути об'єктивний і справедливий в оцінці творів і їх виконавців .Він повинен мати перед очима три справи і на них дати собі відповідь: Чого хотів мистець? Наскільки він це виконав? Чи те, що він хотів, було вартісне? При цьому критик має бути ідеальним слухачем, а також вихованцем слухачів, яким він має влегшувати слухання і розуміння виконавчих творів.

Та ідеальних людей у світі мало, а ще менше ідеальних критиків, тому й історія музики знає неодин скандал у цій ділянці. Особисті симпатії та антипатії грають тут велику ролю, а на цьому терплять мистці, їх творчість і праця. Постійний рецензент великого щоденника є всевладним паном опінії, його думка і погляд є звичайно міродатні для читачів, його рецензія може притягнути до концертової залі чи опери тисячі слухачів, але може й їх відопхати, — може причинитися до розповсюднення музичного твору у сотках чи тисячах примірників, але може й спричинити, що вони будуть роками припадати порохом на книгарських полицях. Буває, що критики провадять між собою, або з мистцями, „війни", використовуючи до цього свою пресу, в якій працюють. У цій війні грають ролю, як я вже сказав, часто особисті справи, групові, подекуди й національні, але не раз і гроші, бо — як говорили вже старинні римляни — „усе на світі є продажне", то чому не мав би таким бути і музичний критик? Якщо не можна воювати в пресі, тоді ця війна переноситься на інше поле, а кінчається не раз і такими арґументами як п'ястук чи палиця.

У Відні, в місці для прилюдного вжитку, розкинув був раз один віденський капельник свою відповідь рецензентові, друкованому на... туалетнім папері. Припадково знав я автора цієї своєрідної репліки і запитав його, чому він береться аж до такої методи „публіцистики". „Не маю вже змоги іншим способом боротися з цим шубравцем ,тому й вибрав цей спосіб, дуже легко доступний усім читачам" — відповів він.

Не щадили несумлінні критики і наших визначних мистців, згадати б хоча таких світової слави співаків, як Мишуга, Менцінський чи Крушельницька. Коли в 1913 році директор віденської придворної опери заанґажував був Модеста Менцінського на гостинні виступи, впливові віденські щоденники промовчували його виступи, або збували їх легковажно. Причина була та, що директор опери Ґреґор не мав „миру" у деяких віденських мистецьких колах, на додаток Менцінський був українцем, а частина публіки хотіла бачити у вагнерівських операх іншого виконавця. Менцінський міг з цієї ситуації легко вийти, але це було б коштувало його дещо ґроша, та на такі витрати він не був щедрий, тим більше, що він співав постійно у шведській опері у Стокгольмі ,мав вже великий розголос в Европі і міг на віденську критику махнути рукою. По концертах співачки Анни Крушельницької (сестри Сальомеї) у Львові появилася була рецензія у „Слові Польськім" (органі польської народної демократії) пера музичного критика проф. С. Невядомського, „приятеля" українців, в якій він, між іншим, вжив таких висловів: пані Анна Крушельницька своїм співом нагадує від'ємні сторінки своєї сестри Сальомеї". Хоч Сальомея стояла тоді на вершку співацької слави і нею захоплювалася критика не тільки італійська, де вона постійно співала, але й усіх столичних міст Европи, то все ж таки треба було Невядомському чимось вколоти „русінку".

Якщо перейдемо до наших, чисто українських тем, то мусимо признатися, що наша музична критика стояла і стоїть не дуже високо. Наші часописи не мали і не мають постійних рецензентів, а рецензії писали і пишуть, хто хотів і як хотів чи умів. Діло в цьому, що музичний рецензент чи навіть звітодавець мусить за свою працю дістати винагороду, бо він витрачає час на побування на імпрезах, не раз двох або трьох одного дня, мусить заплатити за їзду і за квитки вступу, бо у великих містах не вся преса дістає вільні квитки вступу, — і мусить з цієї професії жити. А наші видавництва споконвіку хворіють на грошові болячки, не мають чим оплачувати постійних рецензентів, і тому тільки рідко можна в нашій пресі прочитати справжню фахову рецензію. Треба ще й додати, що не кожен музика-фахівець мусить бути добрим рецензентом. Та на все є рада. Не може наша преса мати постійних фахових рецензентів, тоді можуть цю роботу сповняти, хоч частинно, добрі репортери-звітодавці. Але звітодавець мусить уміти писати свої звіти не так, як це було недавно в одному нашому часописі: „Програма академії була високовартісна і в дуже гарному мистецькому виконанні. Пані Н. Н. з великою майстерністю відспівала американський гимн. З багатонадійним мистецьким почуттям пан Н. Н. віддеклямував... З неперевершеною мистецькою красою та силою голосу оперового артиста пані Н. Н. виконала дві пісні". І пощо ці неперевершені прикметники? Якщо дописувач був би обмежився до звичайного відмічення точок програми, був би цим не обнизив мистецької вартости виконавців, але був би і не осмішив себе, бо таких зворотів як „неперевершена мистецька краса" не можна вживати при кожній нагоді. В таких репортажах стрічаємо частенько вислови: „наша знаменита піяністка", „наш віртуоз-скрипак", або подібні суперлятиви, вжиті тоді, коли діло йде про початківців, не раз ще учнів, або й звичайних аматорів мистецтва. Та навіть об'єктивні і справедливі рецензенти є сіллю в очах мистців-творців і виконавців. Рецензент не може писати самих пеанів і підносити світла, а затушовувати тіні, бо тоді не буде це об'єктивна критика. Доцільні замітки, які нікого не кривдять, а, навпаки, мають за ціль звернути увагу мистцям на неправильні сторінки і спрямувати їх на добрий шлях у їхній праці, не повинні бути причиною кидання громів на рецензентів.

Дирекція і головні виконавці опери "Евген Онєгін" Чайковського на прийнятті в льожі бельгійської королевої Єлисавети в королівській опері „Ля Монс" дня 25 лютого 1955 року. Королева — дев'ята від ліва. Українець Міро Скаля — п'ятий.

Відзначення пам'яті поета О. Олеся

О Олесь — це співець тієї української ґенерації, якій історія дала здобути державну незалежність для свого народу та й яка кріпко станула до боротьби за вдержання цієї незалежности і продовжувала боротьбу революційними виступами в краю і діяльністю на еміґрації закордоном. Це той поет, який переживав радісні хвилини відродження нашого народу і який єдиний міг щиро і захоплено співати: „Яка краса відродження країни!" Олесь — це безперечно народний поет. Його простий вірш і проста поетична мова знайшли широкий відгомін у всіх шарах українського люду. Його популярність незвичайна. Та й Олесь відчував у собі відповідальність за поетичне слово. Він — хоч і прожив майже половину свого життя на еміґрації — не лише не згубив своєї національної віри, але ще й скріпив її і передавав у своїх творах.

Хоч і проминуло десять років від смерти Олеся — пам'ять про нього ще жива і не лише в літературних колах. З уваги на те, що Олесь (Олександер Кандиба) був по професії ветеринарним лікарем, Об'єднання Українських Ветеринарних Лікарів в Америці святково заховує його пам'ять. Це Об'єднання видало недавно книгу вибраних поезій Олеся та й відбуло по більших осередках кілька святкових академій. Воно теж перебрало на себе опіку над могилою і пам'ятником на могилі Олеся на Празькому цвинтарі в Чехословаччині.

Окремою імпрезою вшанував теж десятиріччя смерти поета О. Олеся Літературно-Мистецький Клюб у Филаделфії при співучасті Об'єднання Ветеринарних Лікарів в суботу, 9-го квітня ц. р. у великій залі Дому Горожан. Доповідь про поетичний шлях Олеся виголосила письменниця Галина Лащенко, яка близько стояла до родини поета і до його самого в останніх роках перед його смертю. Галина Лащенко підкреслила силу поетичного слова Олеся, як теж виїмкову полідично - національну вартість його поезії. Олесь, як Шевченко, на чужині горів думками про рідний край. Його все життя і його творчість — це данина рідному краєві.

В концертовій частині продукувались сольові композиції до слів поезій Олеся. Відомий наш оперний співак Михайло Мінський із питомою йому силою експресії співав „Долини сплять" і „Ні, не співай пісень" — Степового, як теж ніжну пісню „Зустрітись, щоб зразу розлучитись" Стеценка. Концертова співачка Вероніка Цеґельська співала „Тайну" Людкевича і загально відому, що стала майже народною піснею, композицію Лисенка „Айстри".

Драматична артистка Клявдія Кемпе-Ґоош по-мистецьки прочитала уривки із поеми „На зелених горах", в якій поет списав чари наших прегарних Карпат. З великим драматизмом проспівав баритон Мінський дві знамениті композиції Гнатишина „Подайте вісточку" і „Жита". Гнатишин майстер в інтерпретації поезії у пісні. Обі композиції зразкові. Солістка Вероніка Цеґельська співала ще „Ой, скільки струн в душі дзвенить" і „Її душа — це чайка над водою" — Лопатинського, як теж „Чари ночі" Безковайного.

Акампаніювала співакам піяністка Зоя Маркович.

Вечір, який мав камерний характер, залишив гарне враження. Його зміст — це самі високопоетичні, при тому теж високопатріотичні твори поета Олеся. Ці твори завжди промовляли щирою мовою до української душі та й ще довго залишаться такими. На жаль, публіки на цьому вечері було дуже мало.

Т.

ЯК ЗАБЕЗПЕЧИТИ НАШІ МУЗЕЙНІ И АРХІВНІ ЗБІРКИ ВІД ВТРАТИ?

В статті „Бездітна Вдовиця" („Свобода" ч. 19) Віятор — в слушній обаві, що безцінні збірки Бібліотеки ім. Симона Петлюри в Парижі можуть на випадок нещастя (автор має на думці війну чи іншу стихійну катастрофу) пропасти так, як пропали під час минулої війни попередні збірки тої ж Бібліотеки та Архів Михайла Драгоманова.

Щоб запобігти тій можливості, автор пропонує, щоб Бібліотека приступила до видання друком цінніші частини збірок.

Але, на мою думку, треба шукати іншої розв'язки тої проблеми тому, що багато документів (головно, коли йде про рукописи) було б ще завчасно публікувати, а надто (навіть, абстрагуючи від дуже малої поємности нашого книжкового ринку), опубліковані матеріяли Бібліотеки, по своїй природі, „джерела до найновішої історії України" могли б мати збут тільки серед дуже обмеженого кола науковців та научних установ так, що це було б підприємство дуже дефіцитове.

Багато дешевше було б зробити мікрофільми з усіх збірок Бібліотеки, зокрема, рукописів та унікатів чи взагалі дуже рідкісних видань. Декілька примірників мікрофільму — розміщених по різних осередках Нового Світу — з одної сторони давали б надію, що ці вартісні збірки не пропадуть безслідно для майбутнього дослідника доби Визвольних Змагань, а з другої сторони улегшили б нашим науковцям у Новому Світі користуватись тими збірками.

Цим способом можна б забезпечити також архівні матеріяли інших наших установ, що є в Европі, а яких, з тих чи інших причин, не можна передчасно евакуювати з Европи.

Під час минулої війни багато наших науковців потратило безцінні, готові, неопубліковані рукописи своїх наукових творів, яких дуже часто не можна відтворити тому, що джерела залишилися в краю.

Сьогодні багато наших учених має рукописи, яких, за браком видавничих можливостей, не можуть опублікувати. Думаю, що було б бажаним і ті рукописи змікрофільмувати.

Мікрофільми тих рукописів, приміщені в установах Нового Світу чи евентуально в сейфах якогось банку, які повністю забезпечували б авторські права авторів — давали б гарантію, що навіть, коли б рукописи пропали, то твори не пропадуть.

Д-р Роман Верес

В. Свідзінський

БЛУКАЮ

Блукаю вдень то в луках, то [в гаю,
Як дерево, вдихаю запах літа,
На падолі джерельну воду п'ю,
А на межі схиляю колос жита.

І так живу, як придолинний [цвіт —
Без розмислу, без дум і неспокою
Та що по тім? Ніч владною [рукою
Мій осяйний переміняє світ.

Тоді іду блукати в інші луки.
Там холодом північної роси
Торкаються мене невидні руки,
І з темряви, з Великої розлуки
Звучать давно безмовні голоси.

З концертової залі

Концерт Хору „КОБЗАР" з симфонічною оркестрою; Роман Рудницький — соліст. — Ню Йорк, 3 квітня 1955. Заля Фешен Інституту.

Коли на концертовій естраді появляється несподівано хор, який від початку до кінця стоїть на високому, наче професійному мистецькому рівні, в якому також вся організаційна частина проходить з професійною гладкістю й рутиною, — тоді несподівання такого концерту діє на публіку з подвійною силою. З розмов з різними знайомими можна було набрати враження, що таким власне „громом з ясного неба" був концерт мішаного Хору „Кобзар" з Филаделфії, з майже 50-особовою симфонічною оркестрою, — усе під мистецьким проводом диригента д-ра Антона Рудницького.

Як ми довідались із програмок, хор „Кобзар" існує тільки від недавна й ледве другий рік діє під орудою д-ра Антона Рудницького, а недавній концерт цього хору у Филаделфії та останній в Ню Йорку — це перші самостійні виступи хору. Що диригент зробив на протязі розмірно короткого часу з нового, незіспіваного та недосвідченого хору, створивши з нього здисципліновану, гармонійну й висококваліфіковану мистецьку одиницю, — це подиву гідне, як і те, що за такий короткий час змонтовано з нового хору та нової, ледве зорганізованої, оркестри одну компактну цілість!

Сам хор цілком знаменито зіспіваний, голосово пропорційно збалянсований, з чистою інтонацією, чуткий на кожне бажання диригента, свідомий всіх деталів і нюансів, м'який та ніжний в ліричних місцях, повний пристрасної експресії й сили в драматичних, а легкости у веселих піснях.

Якраз у драматичних творах хор „Кобзар" осягнув мистецький шпиль, і вони стали кульмінаційною точкою концерту. Торкається це в першу чергу симфонічної поеми Антона Рудницького „На світанку", на нашу думку, першого й покищо одинокого того роду твору в українській музичній літературі. Цей твір з новочасною, оригінальною мелодикою та змінливою ритмікою, ставить хор, а також оркестру перед великим, трудним завданням „На світанку" — це історія мучеництва однієї української сільської сім'ї, а радше цілого народу, катованого червоними наїздниками, що кінчається синтезою бойової відплати у повстанських рядах. Від ліричних чудових акордів переходить композитор через складні драматичні еволюції до могутнього „марчіяле" — яке поривае і гомонить, віддаючи стукіт тисячі чобіт воїнів-месників... Кінцеві могутні акорди тієї ж епічної частини поеми зачаровують слухача. Рівнож інші хоральні точки вийшли дуже гарно, передусім твори оперові (Лисенка „Прославний Хор" з опери „Тарас Бульба", марш з оп. „Тангойзер" Вагнера, бравуровий вальс з оп. „Фавст" Гуно), чудові „Веснянки" Лисенка в обрібці Рудницького та інші.

Очевидно, підходячи до хору „Кобзар" з мірилом чисто професійної критики, — бо тільки такою повинна бути оцінка рецензента, — не можна не звернути уваги на сутінки в деяких народних піснях „а капелля" на початку програми, зокрема, на деяку непевність у складних переходах модерної пісенної фактури (Колесси „А як прийшла карта" і Лятошинського „Котилася ясна зоря"). Причиною тієї непевности могла бути початкова трема, або те, що хор не мав можливости відбути в залі проби й не знав її акустики. Загально ж відомо, що акустика залі Фешен Інституту не найкраща, розміри залі утруднювали розставку повної оркестри перед естрадою, а хор уставлено заглибоко на сцені. Але вже при виконанні „Веснянок" Лисенка - Рудницького ця непевність безслідно зникла й ця точка в супроводі смичкової оркестри вийшла прегарно. Слухаючи окремі голосові групи „Кобзаря" та прегарне їх звучання, можна б побажати хіба тільки ще одного: щоб це звучання хору було ще більш соковите, отже, щоб до зрілих, повних жіночих та чоловічих голосів можна додати голоси молодих дівчат та хлопців, легшої та яснішої краски. Така сполука голосів різного тембру напевне була б дуже корисна.

Звіт хоральної частини концерту був би неповний, коли б не підкреслити співучасти гарних солісток - солістів, пань Венко і Матковської та панів І. Гаврилова, Татунчака й Капія, а надівсе відомої вже колоратурної сопраністки п. Вероніки Цеґельської, яка чарувала публіку своїм чистим, дзвінким голосом. Велику частину концертового успіху слід приписати знаменитому фортепіяновому супроводові п. Лідії Бульби. При звіті про хорові продукції треба згадати культурний, европейський вигляд хору, що прегарними туалетами пань та коректними одягами панів діяв принадно теж для ока публіки.

Оркестрі, яка — як довідуємося — в 99 відсотках зложена з самих українок та українців, можна тільки щиро погратулювати за її перший виступ.

Гра її стояла увесь час на дуже високому рівні. Слід піднести її абсолютне зіграння, чіткість та чистоту інструментальних тонів, чутливість і реаґування всіх членів на кожний рух диригента, при чому не треба забувати, що труднішим завданням для оркестри є супровід хорові, ніж самостійна продукція.

На окрему згадку заслуговує виступ 12-літнього піяніста-віртуоза, славного вже сьогодні Романа Рудницького. Подивляти треба не тільки музичні здібності цього феноменального хлопчика, але і його неструджену енерґію. Він грав у Ню Йорку на концерті хору „Кобзар" в тиждень після виступу перед консерваторією у Филаделфії з концертом б-моль Бетговена, а тиждень перед власним великим концертом в Шикаґо, а всі ті програми інші! Його виконання твору Баха, опертого на фуґальних інвенціях і контрапунктистичних переміннах, стояло на високому рівні піяністичного мистецтва, а його свобідність і певність у співгрі з оркестрою були незрівняні.

Існуванням хору „Кобзар" його рівнем і його диригентом може гордитися не тільки Филаделфія і ЗУАДК, який допоміг до організації хору, але вся наша українська громадськість в Америці. Тепер ми знову маємо поруч із чоловічим хором „Думка" в Ню Йорку, також першорядний мішаний хор і треба сподіватися, що він причиниться до піднесення рівня українських репрезентаційних імпрез.

Д-р Віктор Пацлавський

БІБЛІОГРАФІЯ

● **Я. Шумелда. Від Маркса до Маленкова.** Видання Першої Української Друкарні у Франції. Париж, 1954, ст. 222. Накладом Української Національної Єдности у Франції.

● **Євген Маланюк. Поезії.** (В одному томі). Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці. Видали Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці і Українська Вільна Академія Наук у ЗДА за матеріяльною допомогою Східньо - Европейського Фонду. Ню Йорк, 1954, ст. 316. Обкладинка П. Холодного.

● **Євген Онацький. У вічному місті.** Записки українського журналіста. Рік 1930. Видавництво Миколи Денисюка. Буенос Айрес, 1954, ст. 534. Обкладинка роботи Б. Крюкова.

● **Вітрового батька торба.** Народні казки з ілюстраціями Олени Кульчицької. Видавництво Михайла Борецького. Ню Йорк, 1955, ст. 128.

● **о. Іриней І. Назарко, ЧСВВ. Святий Володимир Великий.** Володар і Христитель Руси - України (960-1015). Рим, 1954, ст. 228.

● **Теофіль Коструба. Нариси з церковної історії України X-XIII століття.** Друге доповнене видання. Українське Видавництво „Добра Книжка". Випуск 149. Торонто, 1955. Обкладинка Мирона Левицького, ст. 136.

● **Пропам'ятна Книга ОО. Василіян у Канаді.** 50 років на службі Богові й народові (1902-1952). Видавництво ОО. Василіян у Торонті. 1953 р., ст. 436. Обкладинка М. Дмитренка.

● **Д-р Василь Луців. Гетьман Іван Мазепа.** (Життя і діяльність Великого Гетьмана). З мапами й ілюстраціями в тексті. Накладом автора. Торонто, 1954, ст. 130.

● **Віра й Культура.** Місячник Української богословської думки й культури. Орган Українського Наукового Богословського Товариства. Рік XVIII, число 6 (18), квітень 1955. Вінніпеґ, 1955, ст. 32.

● **Голос Спасителя.** Релігійний місячник. Рік 27, ч. 3. Йорктон, Саскатун, Канада. Березень, 1955, ст. 64.

● **Український Вістник.** Спархіяльний орган Української Православної Церкви в Америці. Рік XXVI, ч. 1. Квартальник, березень 1955. Ню Йорк, ст. 16.

● **Відомості** Генерального Церковного Управління УАПЦ в Великій Британії. Рік 6, ч. 3. Березень, 1955. Лондон, 1955, ст. 20.

● **Католицька Акція.** Місячний орган Централі Українців Католиків Апостольського Едмонтонського Екзархату. Рік VI, ч. 3. Едмонтон, Алберта, березень 1955, ст. 8.

● **Лікарський Вісник.** Журнал Українського Лікарського Товариства в Америці. Рік I, ч. 2. Грудень 1954. Ню Йорк, 1954, ст. 52.

● **Післанець Правди.** Часопис, присвячений поширенню християнської думки. Січень-лютий, 1955, ч. 1-2, ст. 18.

● **Світло.** Католицький журнал для українського народу. Рік XVIII, ч. 4 (388), квітень 1955 рік. Торонто, 1955, ст. 48.

● **Київ**, журнал літератури, науки, мистецтва, критики і суспільного життя. Січень-лютий, ч. 1. Филаделфія, 1955, ст. 48.

● **Розбудова Держави.** Академічний журнал. Рік VI, ч. 4 (15). Денвер. Зима 1954-55, ст. 48.

● **Вісник.** Суспільно - політичний місячник. Орган Організації Оборони Чотирьох Свобід України. Рік IX, ч. 2 (76), березень 1955, Ню Йорк, 1955, ст. 40.

● **Місіонар.** Рік XXXIX, ч. 3, березень, 1955. Филаделфія, 1955, ст. 65-96.

● **Український Місіонар у Бразилії.** Річник XX, ч. 2, лютий, 1955. Прудентопіль, Бразилія, 1955, ст. 16.

● **Вісті** Товариства Українських Інженерів в Америці. Рік VI, ч. 1 (40), січень-лютий 1955, Ню Йорк, 1955, ст. 16.

● **Самостійна Україна.** Орган державницької думки. Рік VIII, ч. 1 (85), Шикаго, січень 1955, ст. 24.

● **Ніна Мудрик. Намистечко.** Видання ІМКУПС ім. Степана Тисовського. Клівленд, Огайо, ст. 34.

● **Літературно - Мистецький Огляд.** Бюлетень Літературно-Мистецького Клюбу в Ню Йорку. Ню Йорк, 1955, ст. 20.

● **Катерина Антонович. Український народний одяг.** Практичні поради. Взори. Вінніпеґ, 1954, ст. 24.

●**Ucrania Libre.** Рік IV, жовтень-грудень, Буенос Айрес, 1954, ст. 96.

В. Несторович

„ВИПЛИВЕ ЧИ ПОТОНЕ?.."

(Всупереч побоюванням — КАПЕЛЯ БАНДУРИСТІВ діє і готується до нових виступів)

Дітройт — це, як відомо, метрополія автомобільного промислу Америки. Для українців місто Дітройт представляє теж щось інше: він є осідком мистців, що високо тримають прапор новітнього українського кобзарства. Вони то з своїми бандурами в міру спроможности виїжджають і в інші міста Америки і Канади, наснажуючи національною гордістю земляків і прихиляючи для України серця чужинців.

Коли недавно дістав я в руки видану книгу англійською мовою „Ukrainian Bandurists Chorus", негрубий, але досить великий, багато — ілюстрований альбом, в мене появилось нове зацікавлення Капелею і на її тему повів я розмови при зустрічах з д-ром В. Витвицьким і інж. А. Міляничем (вони обидва діяльні в організації „Friends of the Ukrainian Bandurists Chorus"), а зокрема з головою управи Капелі, п. Петром Гончаренком. З цих розмов я довідався стільки нового і цікавого, що важніше з того хочу подати до відома широким колам нашого громадянства.

Всупереч деяким побоюванням, наша Капеля Бандуристів живе і діє, і то діє так, що цінність її, як носія своєрідного, суто-українського музично-вокального стилю, як національно-мистецького колективу і як пропаґатора України серед чужинців у витонченій звуковій формі, не тільки не падає, а, навпаки, має всі дані, щоб зрости ще більше і на 100 відсотків сповнити свою преважну місію.

Ось останні факти з діяльности Капелі.

Вкінці січня ц. р. на 2-ій всеамериканській конвенції Інтернаціональних Інститутів і споріднених з нею організацій в Дітройті виступала перед масою делеґатів наша Капеля і то виступала тільки сама, окрасивши своєю мистецькою програмою „gala evening". Добірна публіка була захоплена цим виступом і не тільки з цікавістю сприймала репертуар, але й подивляла виконавців, їх оригінальні костюми і їхній інструмент — бандуру. В своїй колекції вражень з конвенції делеґати розвезли на всі сторони Америки теж тривкий спогад про українську пісню і музику, про екзотичних бардів України, а в колекції конвенційних матеріялів — згаданий вище, чепурний (обгортка ЕКО!) альбом.

Це відбулось у переддень виїзду Капелі на чергове турне, цим разом у північно - східні стейти.

І знову слухачами концертів у тих стейтах були не тільки свої, земляки, але також американці, представники їх культурного світу, знавці музики, педагоги, журналісти. І знову загомоніли похвали, вислови пошани для українських мистецьких цінностей і для їх носія — Капелі Бандуристів. В численних рецензіях найшла своє місце не тільки фахова оцінка. Сказано було в них теж чимало про Капелю, про її історію, а з тим і про Україну. Коли додати до цього ще й виступи Капелі на телевізії у кількох містах згаданого терену, то значення концертових її виїздів, не тільки по лінії репрезентації української культури, але теж по лінії політичної пропаґанди, стає зовсім очевидне.

Згадавши виїзди Капелі, хочу за чергою порушити дуже важний і не важкий до здійснення проєкт: створення по різних містах Америки і Канади хоч би найменших гуртків друзів Капелі, які в міру потреби могли б ще перед приїздом Капелі в дану місцевість підготовити все необхідне і тим забезпечити їй можливість праці. Те, що зробив для неї гурт людей доброї волі в Дітройті, оформившись в т-во її прихильників, представляє вже правдивий дорібок (м. ін. виданий альбом — це його робота). І тільки подумати: як гладко і з яким збільшеним успіхом проходило б кожне турне Капелі, як заощаджена була б її енерґія і витрати, коли б скрізь постали відділи згаданого т-ва, які підготовляли б виступи, знаючи своїх людей, свій терен, умовини і т. п.

Хочеться запитати так, щоб цей запит почули наші громадяни по всіх містах і містечках: Невже ж не найдеться скрізь якийсь десяток людей з чуткою для цієї справи душею і не візьметься за діло? Воно направду нетрудне! Централя вже існує. Вона заінкорпорована і відділи можуть поставати всюди. Роботи ж не так то багато, бо в отно місце Капеля не спроможна заїжджати зачасто. Основний пропаґандивний матеріял готовий, його треба тільки поширити.

А тепер дозвольте сказати, чим воно ще зокрема важне.

Капеля видвигає тепер нове гасло: на кожному концерті 50 відсотків, себто половина, неукраїнської авдиторії! Або так: кожний українець повинен привести з собою знайомого неукраїнця, справжнього американця чи канадійця, намовивши його купити білет, або дарувавши йому його на те, щоб він запізнався з українською піснею і музикою, а посередньо теж з Україною.

Чи не розумне це гасло і чи не корисне воно для нашої національної пропаґанди?

І в тому теж для місцевих приятелів, зорганізованих у гурток, було б важне і вдячне поле для праці: заздалегідь поширити таке гасло і підготовити його реалізацію. А тепер порахуйте, скільки нових тисяч, ба — десятків тисяч американців чи канадійців пізнало б нашу Батьківщину з прекрасно виконаної пісні і з доцільно складеної пропаґандивної літератури і скільки нестертих, глибоких вражень залишилось би в їх пам'яті про Україну.

Капеля обновила свій репертуар і в цьому напрямі веде далі наполегливу підготову. Треба підкреслити, що Капеля підбирає свій репертуар не тільки за мистецькими вартостями, але теж і за політичними. Ось, щоб яскраво зазначити облуду большевиків про „добровільне воз'єднання", розголошене ними під час святкування Переяслава, Капеля включила в свій репертуар пісні про „Руйнування Січі" Лисенка і викінчує підготову дуже гарної 2-ої частини муз.-вокальної поеми Китастого на ту саму тему (1-ша частина була виконувана в турне 1953 р., а то ж тепер буде цілість!).

Згадана пісня Лисенка, як теж дві його жартівливі („Ой, чий же цей двір" і „Кучерява Катерина"), а далі Китастого „Нас ждуть" до слів Олеся (добрий відгук в англійській пресі) — це всі пісні з нового репертуару, який увійшов у програми останнього турне по північно - східніх стейтах. До них ще належить чумацька пісня Лисенка „У Києві на риночку", яку ми відокремили, щоб згадати її особливу інтерпретацію Капелею, бо тим незвичайно захоплювалась публіка на останніх концертах.

Але й те ще не все! В підготові для виконання в наступному турне є дуже цікаві композиції. Особливо замітне розбудування релігійного репертуару з бандурами. Розучується капітальний твір Ґуно „На вавилонських ріках". Довідуємось далі, що в програми ввійде щось із західньо - европейської клясики (Гендель або Бах). На бажання слухачів Капеля готує чисто-інструментальну композицію, чого досі ще не бувало в її репертуарі.

Щоправда — знавці кобзарського мистецтва не дуже хотіли б потурати домаганням публіки зовсім відновити репертуар. Вони вважають, що міняти композиції, які себе виправдують і особливо надаються для бандур, на інші, що з кобзарським мистецтвом непов'язані, не є доцільно. Особливо чужинця не захопить те, що не є типічне, а створене тільки для задоволення примх сучасного слухача. Знавці кобзарського мистецтва заскакують вас питанням: чому ту саму оперу слухаєте двічі, тричі, а то ще частіше?..

Відновлення репертуару йде обережно, щоб не обнизити мистецького рівня Капелі.

Ми поставили в наголовку ґрізне питання: Випливе чи потоне?.. Досі Капеля тримається на поверхні і надіється на краще зрозуміння її долі і сердечніше відношення збоку громадянства. І справді, дивна суматоха, внутрішнє ворогування, гарячі полеміки на теми, які тепер неактуальні і т. ін., зовсім прислонюють істотні справи, зв'язані з нашим існуванням, з потребами сучасности. Вони не дозволяють теж оцінити як слід такий засіб для зв'язків з чужинцями, який представляє собою Капеля Бандуристів. Її голосово - струнна мова зрозуміла безпосередньо кожному, і коли не перевищує значенням газетні чи журнальні статті, то напевно рівняється.

Один американський рецензент, після концерту в Міннеаполісі, 1953 р. написав, між іншим, таке: „Капеля Бандуристів принесла Україну до нашого міста, чи, навпаки, — понесла нас в Україну..." І тільки уявити собі, що таке почуття зродиться у десятків тисяч американців і канадійців неукраїнського походження, або й українського, але з приспаною свідомістю!.. Чи не варто потрудитись! Чи не варто відповісти твердо на наше (до речі: воно не наше, а байдужих громадян, що збоку приглядаються) заголовкове питання: Капеля виплине! Вона не сміє потонути! За цю справу візьмуться гуртки „Приятелів Капелі" в усіх містах Америки і Канади...

Фото-Кіно Аматор

Чорно-білий чи кольоровий матеріял?

На наше рішення, якого матеріялу ужити для знімання, впливатимуть ті прикмети і недомагання чорно-білого чи кольорового фільму, які їм істотні. Кольоровий фільм має малу чулість в порівнянні до чорно-білого. Це до певної міри обмежує знімання об'єктів в швидкому русі. Кольоровий фільм не дозволяє на більші толеранції в насвітленні. Теж контраст у кольоровому матеріялі лежить поза нашою контролею, хіба, що коштом рівноваги самих кольорів. Цілий процес виявлювання, копіювання та вкінці побільшування наших фотографій є недоступний для фото-аматора, що уживає кольорового матеріялу. Все наше знімання, призначене для евентуального вжитку преси чи як документи мусить бути роблене у великій мірі на чорно-білому матеріялі. Це в короткому ті недомагання кольорового матеріялу, що ставлять його позаду чорно-білого, якщо дивимось на цю проблему з чисто технічного та загально-практичного боку, залишаючи вже цілковито на боці різницю ціни. Та з мистецької точки погляду ми мусимо дивитись на цю різницю інакше. Перш усього різниця між чорно-білим і кольоровим образом полягає на тому, що ми маємо до діла із двома цілковито різними медіюмами нашого образотворення: чорно-білим — абстрактним і кольоровим — реалістичним. В дальшому чорно-біла фотографія оперує, так би мовити, двома вимірами: перспективою і контрастом, а в кольоровому образі виступає ще і третій чинник: колір.

Довкільний світ спостерігаємо очима різницею форми і різницею кольорів. Якщо нам буде йти про підкреслення форми, та ще й може не в реалістичному стилю, то ясно, що чорно-білою технікою ми скорше досягнемо цілі. Коли ж ми схочемо передати кольорит, тоді, очевидно, посягнемо по кольоровий фільм. В обох випадках буде залежати від того, що і як хочемо передати на фотографічному образі. Додати ще треба, що у мистецькій оцінці образи чорно-білі і кольорові уважаються за рівнорядні.

Тому заки заложимо фільм у нашу камеру, подумаймо хвилину, що і як ми задумуємо знімати, а тоді і не тяжким буде вибір матеріялу, як теж і меншими будуть наші розчарування.

Телеоб'єктив

У камерах з мішком, що мають так званий подвійний чи потрійний витяг, можемо, видовжуючи мішок, тобто висуваючи об'єктив до фотографованого предмету, звузити кут образа і таким чином одержати на матівці (кадрі фільму) образ, збільшений до природної величини або й більше. При тому, очевидно, треба значно довше насвітлювати, бо через видовжений мішок проходить менше світла, так, що, наприклад, якщо витяг рівняється подвійній довжині вогнищевої (віддалі від об'єктива до матівки), то час насвітлення мусить бути в чотири рази довший.

До камер із вимінною оптикою, в яких нема мішка з продовженим витягом, уживається довговогнищевих об'єктивів, тобто телеоб'єктивів.

Вони зроблені так, що поза звичайним об'єктивом в оправі об'єктива знаходиться лінза, що, розсіваючи проміння, віддалює схоплений образ, який дає збільшений образ на кадрі фільму.

Телеоб'єктиви мають різної довжини вогнищеві віддалі, залежно від того, до чого їх призначено. Телеоб'єктивом уважається об'єктив, якого вогнищева віддаль значно більша від перекутні кадра.

У практичній фотографії найчастіше вживаємо телеоб'єктива до портрету або красвиду. На відміну від ширококутного об'єктиву, він дає образ у добрій пропорції.

Обличчя людини можемо знімати з близької віддалі без побоювання, що скреслення пошкодить подібності. Якщо знімаємо красвид, у якому на дальшому пляні є гори, вони виходять на знімці природно високі, а не як знімані нормальною вогнищевою, плоскі. Телеоб'єктива вживається в репортерській фотографії, коли треба фотографувати сцену, до якої не можна підійти зблизька.

Телеоб'єктив, на відміну від ширококутного об'єктива, має малу глибину різкости, яка тим менша, чим довша вогнищева. На це треба добре вважати, зокрема тоді, коли фотографуємо світломіцним телеоб'єктивом предмети з близької віддалі. При портретах це має ту прикмету, що розмитий нерізкістю задній плян дає часто добре тло для обличчя. Зате, фотографуючи красвид, мусимо добре звужувати діяфрагму, щоб розмитий передній плян не зіпсував образа.

Форми телеоб'єктивів навіть з однаковими вогнищевими бувають різні, залежно від їх будови (конструкції). Звичайно вони видовжені, але бувають і такі, що всуваються, як, напр., новий 9 см. ELMAR Ляйца до камери Лайка. Тому, що телеоб'єктив, з огляду на свою форму й вагу, обтяжує камеру, добре вживати статива навіть тоді, коли фотографуємо на 1/25, 1/50 сек.

Телеоб'єктива не повинен уживати той, хто не навчиться добре фотографувати нормальним об'єктивом.

Гр.

КОДАК 3-Х В 16 ММ ФОРМАТІ

Найчуліший фільм для знімання, який маємо тепер на ринку, є Кодак 3-Х. Дотепер можна було його одержати в форматі 35 мм і більших форматах, головно для професіонального вжитку, в першу чергу для пресових фотографів. В останньому часі фільм цей можна одержати теж і в 16 мм, як неґативний, а не реверсійний матеріял. Новий фільмовий матеріял має таку високу чулість, що можна ним робити знімання сцен при звичайному освітленні, не вживаючи ніяких додаткових лямп. Напр., можливо є робити цим фільмом знімання сцен у ясноосвітлених ресторанних залях, на сцені в залі зборів, і в дуже багатьох випадках звичайне освітлення вистачає для осягнення доброго неґативу. Фільм 3-Х не є реверсійним матеріялом і належить уживати його як неґативного матеріялу і так його і хемічно трактувати. Виявляється його в виявнику Кодак Д-76, продовжуючи час насвітлення у крайних випадках до 20 мінут. Число індексу насвітлювання є 250 для денного світла і 200 для штучного. Пресові і телевізійні камерамени уживають часом індексу насвітлення 500 і одержують на цьому фільмі цілковито задовільні результати, очевидно пристосовуючи осібну техніку виявлювання (теплим виявником) і осібну техніку одержування позитивних копій на 16 мм позитивному фільмі. У першому випадку уживається для проявлення неґативу високої температури виявника і продовження часу виявлювання аж до 25 мінут. При одержуванні копії застосовується для цього фільму-неґативу оптичне копіювання, при допомозі якого можна на дрібнозернистому позитивному матеріялі одержати цілковито вирівняну і поправну копію фільму для проєкції на екрані або в телевізії. Ця неймовірно висока чулість цього неґативного матеріялу для фільмування на форматі 16 мм, дає можливість аматорові і професіоналістові робити цілковито вжиткові фільми там, де про знімання на іншому існуючому матеріялі і не приходилось би й говорити із-за браку світла. При штучному світлі, в світлі звичайного вуличного освітлення даються на цьому фільмі фільмувати поодинокі сцени. У середньоосвітленій денним світлом кімнаті можна теж без ніякого додаткового світла робити знімання. Як ми вже згадали, фільм є неґативним матеріялом, а не інверсійним. Купується його без попередньої оплати за виявлювання, бо, як відомо, фірма Кодак не провадить для ніяких своїх неґативних фільмів ляборяторій і покупець мусить або сам його виявляти або посилати для проявлювання фільм до т. зв. комерційних ляборяторій. По одержанні і змонтуванні проявленого неґативу можна теж в одній із таких ляборяторій одержати позитивну копію. Ціна фільму: 100 футів 16 мм. ролька — 3.80 дол. Кошт виготовлення позитивної копії коло 2-3 центів за фут.

Яку камеру вибрати?

Коли ви радитеся купця, яку вам камеру купити, він, звичайно, питає, скільки ви готові витратити долярів, і відповідно до того рекомендує таку чи іншу камеру. Певно, що ціна для нас не байдужа. Але вона для серйозного фотоаматора-початківця не може бути виключно міродайна. Купивши іноді дуже дешеву камеру, витрачуємо на фотоматеріял дуже багато грошей і не маємо вдоволення, бо можливості зробити такою камерою добру знимку невеликі.

На нашу думку, камеру треба вибирати відповідно до того, що думаємо фотографувати. Ні в якому разі не купувати камери дуже дорогої. Камера — це не автомашина. Що дорожча камера й що більш вона універсальна, то тяжче нею фотографувати.

Скільки ж то людей розчарувалося дорогою камерою з дуже світломіцною оптикою. Дешевші камери в багатьох випадках не можуть зробити такої помилки, які трапляються з дорогими. Наприклад, хтось фотографує групу, відкривши при тому діяфрагму світломіцного об'єктивна на f 1:1,5.

Така помилка неможлива при дешевій камері, що її світломіць тільки f 1:4.5, бо такий отвір діяфрагми має задовільну глибину різкости.

Немає сьогодні на ринку камери, яка, без додаткових об'єктивів і частин могла б служити для всіх родів фотографії. — Отож, коли хтось має широкі фотографічні зацікавлення від портрету до мікроскопічної фотографії, мусить придбати камеру з вимінною оптикою. Коли ж ні, то звичайно вистачить середньої ціни камера з добрим об'єктивом і шукачем образа. При тому треба вважати, щоб камера мала добре влаштування до блискових жарівок, якого в старшого типу німецьких камерах нема. 35-міліметрова камера є ще й тим практична, що до неї можна купити дешево у звоях фільм і наповняти касети самому, а це дасть 60% або й більше заощадження на неґативах.

Вона теж найпрактичніша для вживання кольорових фільмів, які часто початківцям фото-аматорам подобаються більше як звичайні чорно-білі знимки.

Також дуже доброю камерою для тих, що до своєї фотографії ставлять вищі вимоги, є камера середнього розміру 6 × 6 цм. дзеркальна камера двох типів з двома об'єктивами, як як наприклад німецька камера Ролляйфлекс і з вимінною оптикою, якою бачимо крізь об'єктив фотографований образ. Першою із них можна зробити і добрий портрет і добрий красвид, не вживаючи додаткових лінз. Сьогодні на ринку таких камер багато: американські, німецькі й японські.

Для тих, що бажали б виключно або в більшості робити кольорові знимки, надається найбільше малообразкова камера з дзеркальним шукачем образа, в якій бачимо фотографований образ докладно крізь об'єктив. Це тому, що кольоровий образ мусить бути добре скомпонований зразу, бо пізніше, бо в процесі проявлення і передання на папір, поправити його неможливо. Це переважно камери з вимінною оптикою. Мабуть, вийнятком становить дуже гарна німецька камера „Контафлекс", що появилася рік тому на американськім ринку. Це справді ідеальна камера для фотоаматора, що йому вистачає камера з одним об'єктивом.

В кінці треба додати ще й одну пораду. Купувати камеру треба у фотографічній фірмі, бо тільки така фірма приймає поруку за товар. В багатьох фірмах камери продаються із значним опустом з каталогової ціни. Тому варто заглянути до кількох крамниць і поторгуватися. Краще купувати камеру нову, як уживану. Іноді можна добре купити камеру вживану, але тоді краще її купувати з кимось, що на камерах розуміється, й ніколи не купувати її, коли фірма за неї не ручиться.

ДВІ НАЙБІЛЬШІ АМЕРИКАНСЬКІ ФОТОГРАФІЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗЛИЛИСЯ В ОДНУ

Американське найбільше фотографічне товариство „Фотографік Сосайті оф Амеріка" з осідком у Филаделфії і з філіями по цілій країні і найбільше світове об'єднання Кіно-Аматорів „Ліґа Кіно Аматорів" з осідком у Ню Йорку і членством по всьому світі, злилися з днем 1 січня 1955 року в одну організацію в той спосіб, що при Американському Фотографічному Товаристві створено нову і поширено існуючу секцію для Кіно-аматорів. Кожний член „Ліґи Кіно Аматорів" стає членом Американського Фотографічного Товариства і рівночасно членом Кіно-Секції. Журнал бувшої „Ліґи Кіно Аматорів" закривається, а в офіціяльному журналі „Фотографічного Товариства" відкривається рівнорядна секція для кіноаматорів. Це дасть змогу поширити і побільшити журнал, що у збільшеному форматі буде появлятися кожного місяця з обома рівнорядними секціями для фота і кіна. Загал членства привітав прихильно цю злуку обох товариств, які зможуть тепер, без конкуренції поширити і побільшити свої аґенди для спільного добра фото і кіномистецтва.

РІЧНИЙ ПОКАЗ АМАТОРСЬКИХ ВИБРАНИХ ФІЛЬМІВ

В суботу, 16 квітня ц. р., — „Метропослітальний Клюб Кіноаматорів" урядив як щороку, у великій авдиторії Колеґії Гантер в Ню Йорку, 22-ий з черги показ найкращих і нагороджених аматорських фільмів в 1954 році. На програму показу складалися шість аматорських фільмів: 4 американські, 1 німецький і 1 норвезький. Фільми, за вийняткого одного, були кольорові і озвучені маґнетичним способом, а тематично поділялися на документарні, рисункові і гумористичні. Всі фільми стояли на високому мистецькому і технічному рівні і були рясно по черзі оплескувані приявними 1,500, майже виключно аматорами, фото- і кіногостями.

ДВА НОВІ СИНХРОННІ МАҐНЕТИЧНІ ЗАПИСУВАЧІ ЗВУКУ ДЛЯ 16 мм ФІЛЬМУ

Дві фірми: Кіневокс з Бурбанк в Каліфорнії і Маґнасинк з Голлівуд, обидві відомі з своїх синхронних маґнетичних записувачів звуку для професіонального вжитку, які одначе дотепер були недоступні для аматорів чи півпрофесіоналістів — із за своєї високої ціни (коло 2.000 дол.) випустили на ринок по новому моделеві маґнетичного синхронного записувача звуку в ціні, що може бути доступною бодай для півпрофесіонального фільмаря: Кіневокс коло 700 дол., а Маґнасинк Х-400 коло 900 дол. Оба записувачі звуку призначені для синхронного записування звуку і образу, в сполученню з камерою, заосмотреною в синхронний електричний мотор. Оба записувачі вживають стандартних рольок для маґнетичного фільму на 400 фітів довжиною. Оба записувачі з фреквенцією 50-8000 циклів. На обох записувачах записується звук або в центрі або на краю фільму, без потреби змінювати положення головки, яка записує звук на доріжці шириною одної п'ятої частини цаля (200 міллс). Кіневокс 16 змонтований в одній переносимій зручній скринці, а Маґнасинк осібно транспортовий механізм, а осібно зміцнювачі. Маґнасинк Х-400 — за поміччю ґнучкого сполучного кабля, дає можливість получити механічно камеру чи прожектор, і у тому випадку можна обійтися без синхронного мотору на камері чи на прожекторі.

НОВИНИ З ФОТО — Й КІНОТЕХНІКИ

Контафлекс II

Фірма Цайс Ікон випустила новий модель відомої вже минулого року камери Контафлекс, під назвою Контафлекс II. Нова камера має вбудований в камеру світломір із скалею в АСА. Камера, як і попередня, є одинокою дзеркальною камерою із замком Синхро Компур, першим Компуром у сполуці із дзеркальною камерою. Сочкою є Тессар 2,8, який, при помочі додаткових сочок, можна переміновати в довговогнищевий об'єктив. Ця камера є одною з найбільших ревеляцій на ринку і уважається за ідеальну камеру для аматора, для 35 мм. фільму. Ціна 200 дол.

Нова Ретіна IIIС з вимінною оптикою

Кодакова нова Ретіна IIIС дає можливість вимінювати оптику в границях від 35 мм (ширококутна сочка) до 80 мм (теле-портретова сочка). Вимінюється лише передня частина сочки, яка вкладається в оправу об'єктиву за поміччю т. зв. баґнетового замку. Цілість об'єктиву є зложена з шістьох елементів, з яких 3 постійно вміщені позаду Синхро-Компура, а три передні елементи вимінюються в залежності від потреби. Накривка апарату замикається лише при нормальній 50 мм оптиці. Для тимчасового прикриття теле-сочки передбачена пластична накривка. Крім можливости вимінювати сочки, в нову камеру є вбудований світломір. Для вимінних об'єктивів передбачений є теж універсальний шукач, який накладається на камеру.

Новий модель Ролляйкорд V

Появився на ринку новий модель відомої камери Ролляйкорд, під назвою Ролляйкорд V. Нова камера має автоматичне наставлювання замка, відповідно до означеного часу насвітлення. Належить поставити стрілку на число, що вказує фактор сили світла, а скорість замка автоматично вже наставляється на відповідний час насвітлювання, і автоматично компенсується при зміні часу насвітлення. Новим є теж Синхро-Компур. Забезпечення перед подвійним насвітленням є дальшим уліпшенням камери. — Паралякса компенсується автоматично при наставлюванні камери на гостроту. Сочкою при новій камері є Шнайдера Ксенар 1:3,5. Ціна 135 дол.

Новий модель Нікон С-2

Японська версія Контакса під назвою Нікон, появилася в новому моделі С-2. Новий модель має шукач, що дає образ в натуральній величині, як теж дозволяє пересувати фільм за поміччю ручки, а не головки ґудзика, що улегшує і прискорює пересування фільму. Також перевивання фільму відбувається дуже скоро за поміччю спеціяльно вбудованої на стало і схованої в перекручувальний ґудзик корбки. Ціна з оптикою Ніккор 1:2 — 300 дол.

Vistascope — нова додаткова сочка для знімання системою Cinemascope 8 і 16 мм

На ринку появилася нова додаткова сочка під назвою Вістаскоп: насаджена на об'єктив 16 чи 8 мм. камери, вона дає змогу знімати фільми системою Сінемаскоп, то зн. для проєкції на широкому екрані. Тієї самої сочки вживається і при проєкції, насаджуючи її на об'єктив прожектора. Додаткова сочка побудована на принципі анаморфічного стискання образу у нормальний формат і його нормального відтворювання при проєкції. Відношення розмірів широкого екрану при проєкції 1:2.

Об'єктив з силою світла 0.95!

Фірма Флорман і Боб в Ню-Йорку впровадила на ринок об'єктив з силою світла 1:0.95. — Об'єктив носить назву „Номінар" і в оправі з ґвинтом „С" є призначений для 16 мм апаратів. Новий об'єктив з вогнищевою довжиною 1-го цаля є близько в півтора раза світлочуліший від дотепер найбільш світлочулих об'єктивів з силою світла 1:1,4. Об'єктив складається з дев'яти елементів і потребує напр. в сполуці із найчулішим на ринку 16 мм. фільмом Кодак 3-Х лише 3 фут-свічки світла для освітлення. Для Кодахрому потрібно всього 100 фут-свічок. Як запевняє фірма, об'єктив рисує образ гостро по самі береги і його незвичайна сила світла поширює можливість знімати в дотепер із-за браку світла недоступних місцях.

Нова камера Bell & Howell для 8 мм фільму

Фірма Белл і Говелл в Шикаґо випустила на ринок новий модель 8 мм камери для фільму на 2-рази 8 мм рольки. Камера має назву 134-ТА і має туретку для трьох об'єктивів. Поза іншими уліпшеннями, в новому моделі впроваджено дуже важливий додаток: можливість на повному форматі на матівці, і ставляти на гостроту образу у то кожним із заложених на турetку об'єктивом. Це причиняється до 100%-вої контролі гостроти образу. Крім того, з переміною об'єктиву, автоматично зміняється теж і шукач образу. Ціна камери без об'єктивів 130 дол.

Нова камера Кодак К-100 для 16 мм фільму

Фірма Кодак випустила нову 16 мм камеру на 100 футів фільму з рольки. Нова камера має багато уліпшень, до яких належить й те, що за одним натягненням пружини перекручується 40 фітів фільму. Дальшим уліпшенням є те, що можна перекручувати фільм в камері назад, що конечне для спеціяльних ефектів. Теж цілком новою інновацією є відслонення із камери осібної осі, якої можна вжити для того, щоб порушувати камеру ручною корбкою, або електричним мотором. Камера покищо з одним вимінним об'єктивом в оправі „С", опісля з туреткою для трьох або двох об'єктивів. Камера — це модерна версія відомої в 30-их роках камери Кодак К, яка тоді одначе не мала цих всіх уліпшень. Ціна залежно від оптики 250-350 дол.

Новий спосіб роблення маґнетичної звукової доріжки на 8 і 16 мм фільмах

Фільмові Ляборaторії „Капітал Фільм" в Вашинґтоні, Д. С., проголосили нову методу, за поміччю якої накладається маґнетичну звукову доріжку на 8 і 16 мм. фільми. Нова метода полягає на тому, що маґнетичну доріжку не наливається, як дотепер, із плинного розчину окису заліза на фільм, а переноситься готову виляту доріжку на відповідній тасьмі, її приклеюється, а тасьму саму відтак відлучується від доріжки. Цією новою переносною методою накладання звукової маґнетичної доріжки на фільм, досягається більшої рівномірности і прецизности самої звукової доріжки, як це осягалося дотепер при безпосередньому наливанні.

Новий світломір Дженерал Електрік для кольорового знімання

Фірма Дженерал Електрік випустила на ринок новий світломір для кольорового знімання у всіх обставинах погоди при денному світлі, як теж при штучному. Світломір побудований на принципі поміру світла, що впадає на об'єкт і дає змогу автоматично робити всі потрібні коректури. На скалі світломіра відчитуємо не лише потрібний час насвітлювання, але й рекомендований фільтер для найкращого зрівноваження кольорів у даному випадку.

Маґнетичний звуковий адаптер для 8 і 16 мм фільму

Фірма „Маґнасинк" з Голлівуд, відома із своїх синхронних маґнетичних записувачів звуку для професіонального вжитку, випустила на ринок маґнетичний звуковий адаптер, що перемінює кожний німий 8 чи 16 мм прожектор у звуковий. Адаптер, що має звукову головку і тяжкий маховик, по якому проходить фільм із звуковою маґнетичною доріжкою, накладається на горішнє рам'я прожектора, де нормально знаходиться ролька, яка подає фільм, а з адаптера виходить рам'я, на яке накладається рольку з фільмом. Адаптер можна купити як осібну одиницю і уживати до нього якогонебудь зміцнювача найрадше із звичайного тасьмового маґнетичного записувача звуку, або можна набути його разом із зміцнювачем. Це дає змогу тим аматорам, що мають вже якийнебудь записувач звуку, платити лише половину ціни, набуваючи сам адаптер. — Ціна самого адаптера коло 100 долярів.

Нові, чуліші кольорові фільми Анско і Кодак

Фірми Анско й Кодак проголосили випуск на ринок чуліших кольорових фільмів, покищо тільки для денного світла, під назвою: Анскохром і Ектахром Ф. Нові кольорові емульсії випускаються у форматах 35 мм. і в рольках 120 і їх число індексу чулости є 32 АСА. Число-індекс чулости дотеперішніх кольорових фільмів було 10. — Підвищення чулости кольорових фільмів дає можливість робити кольорові фотографії в сонці скорістю замку 1/100 сек. при отворі ф:11, що дуже влегшує напр., фотографію спортових сцен та об'єктів у швидкому русі. Підвищення чулости фільмів уможливило теж вживати кольорових емульсій у дешевих камерах, що дотепер було неможливим із-за слабосилої оптики тих камер.

Дешевий світломір для поміру впадного світла

Фірма Броквей, в Ню Йорку, відома із свойого знаменитого світломіра „Норвуд Діректор", для поміру впадного світла, вживаного широко в цілому світі серед фото- і кіно- професіоналістів, випустила дуже зручний новий модель світломіра, що базується на тому ж принципі поміру впадного, а не відбитого світла — для аматорів. В світломір вставляється відповідну вставку з довільно вибраним типом фільму і часом насвітлення. На каліброваній скалі відчитуємо безпосередньо відповідне число отвору сочки. Ціна 17 дол.

РІК II. „ФОТО-КІНО АМАТОР" Ч. 1 (4).
Сторінка для аматорів фотографії і кінематографії
Редаґує: Софрон Федів

Photography & Cinematography Page
Editor: Sofron W. Fediw
Адреса: Sofron Fediw, c/o "Svoboda", P.O.Box 346, Jersey City, N. J.

МОЖЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОГО ФІЛЬМУ

Справа продукції і експлюатації фільмів української продукції, з українською тематикою, як теж їх евентуальної експлюатації на українському і неукраїнському ринку — не нова. В цій справі роблено спроби, більш або менш успішні. Ще в 1925-35 рр. першим за це діло взявся п. Іван Яцентій, який навіть виїхав був в 1927 році до Галичини і там накрутив кілька тисяч стіп фільму з метою показувати їх тут у Америці. Ці фільми були показувані і тоді і тепер ми мали змогу бачити їх у новім виданні п. Новака з Лос Анджелесу. Головним недомаганням тих фільмів було те, що вони не мали звуку, а формат 35 мм не давав ще в тому часі можливости широкої експлюатації із-за технічної недосконалости переносної висвітлювальної апаратури. У новій версії, вправді вже на 16 мм фільмі, ці фільми є перестарілі. Теж доданий музики через цілу довжину фільму не допомогло їм багато. Краще було б дати коментар на тлі відповідної музики. Це були репортажні фільми.

Другою, дуже поважною спробою в цьому напрямі було випродукування в 1930-их роках цілого ряду розвагових фільмів. Робила ці фільми осібно для цього зорганізована корпорація, в якій активну участь брали Авраменко і інші, з одної сторони, як теж і наші тут перебуваючі в Америці актори, з другої. „Маруся", „Наталка Полтавка", „Запорожець за Дунаєм" — усім нам відомі образи тієї продукції. Це були вправді чорно-білі образи, але під технічним оглядом виконані без закиду: були вони добре фотографовані і мали добрий звук. Все, що можна їм закинути, це фільмова, а радше театральна розробка сценарія, що потягнуло за собою надмірну статичність акції, однак типову для всіх фільмованих, але писаних для театру драм, та ще й з чисто побутовими мотивами. Теж гра артистів була типова для театру, а не для фільму. Фільми ці мали успіх серед нашої публіки, а копії, виготовлені на 16 мм фільмі, давали можливість бачити ті фільми у найдальших закутках нашої країни, де живуть українці.

Вже по війні ми мали змогу бачити ще фільми, кручені на Карпатській Україні п. Лесюком і його трагічно загинулим там же сином. Це репортажні фільми.

Вже з приходом нової еміґрації до Америки й Канади, п. Солук накрутив фільм п. н. „Чорноморці" за відомою оперетою Кухаренка. Фільм кольоровий і звуковий, розваговий. Солук має до диспозиції для 16 мм фільму колір і звук. Одначе помимо того статичність і „театральність" акції не даються закрити і кольором. Тема неориґінальна і це теж ослаблює цілість. Найновіший фільм п. Солука п. н.: „Львівські катакомби", чорно-білий, хоч відповідає технічним прийнятим стандартам, все ж таки має деякі недотягнення по боці режисерії фільму, де відчувається брак темпа і напруження потрібного для фільму з такою тематикою.

Документарний фільм п. Авраменка п. н. „Тріюмф Українського танку", показує документи з діяльности п. Авраменка, головно в 30-их роках, в ЗДА, Канаді і інших країнах, і фільм цей, як документ — виправдує себе вповні, хоч і має технічні недостатки.

Тут і там читаємо про нові фільми з українською тематикою, що вже появилися, або знаходиться в стадії продукції, головно в Канаді. Читаємо теж в пресі замітки про висвітлювання фільмів, які мають одиноко комерційні завдання.

бути зорганізована. Вона може

Оце приблизно все, на чому ми практично можемо опертися, якщо хочемо говорити про дотеперішню українську продукцію фільмів та витягнути висновки, які могли б бути відповіддю на основне питання: чи є можливості і передумови розвитку для фільмів української продукції на еміґрації?

Відповідаючи на це питання, ми зараз мусимо ствердити, що коли говоритимемо про продукцію фільмів, то під цим розумітимемо одиноко т. зв. „звужену продукцію", тобто фільми, що могли б висвітлюватися по всіх можливих місцях для висвітлювання поза нормальними кінотеатрами. Такими місцями є: товариства, клюби, організації, братства, Народні Доми, школи, і т. д. Фільми для „звуженої продукції" виробляються теж на вузькім фільмі шириною 16 мм. Про продукцію фільмів на „широкий" ринок, на плівці 35 мм не будемо навіть говорити, бо це покищо лежить поза нашими матеріяльними, фінансовими та технічними спроможностями. Наш „звужений ринок" не зміг би виправдати коштів, вложених у таку продукцію.

Теж мусимо вияснити одну дуже важливу справу. Продукція фільмів на вузькій плівці нічим не повинна уступати, під мистецьким і технічним оглядами, „широкій продукції", і в найновіших часах „вузька" продукція розпоряджає всіми тими самими технічними засобами і можливостями що й нормальна. „Звуженість" позатеатральної продукції полягає на тому, що обнижується кошти продукції до мінімуму, обмежується тематику фільмів до таких, що не вимагають при продукції величезних вкладів коштів, а звуження самого фільму до 16 мм. вимагається не лише для пониження коштів самого фільмового сирого матеріялу при продукції, але теж з уваги на те, щоб улегшити експлюатацію тих фільмів по галях, що не мають стаціонарних висвітлювальних установок, а обслуговуються зручними пересувними обстановками, що уживають 16 мм фільму. Теж не слід боятися тематичного звуження, бо тематика, що залишається за „звуженою" продукцією, включає все: драми, комедії, едукаційні картини, репортажі, релігійні фільми, дитячі фільми, комерційні фільми і т. п. Окреме місце в останньому часі мають фільми для телевізії.

Реасумуючи попередньо сказане, можемо дійти до таких висновків, якщо говоримо про можливості української продукції:

1. Продукція українських фільмів (16 мм) технічно можлива і технічно дозріла, бо „звуженість" її не торкається якости продукції, лише обмежує у невеликій мірі тематику.

2. З досвіду дотеперішньої продукції і її експлюатації, можемо твердити, що наш ринок міг би таку продукцію консумувати і робити її рентабельною.

3. Якщо є технічні можливості продукції і вигляди на її рентабельність, то в такому випадку є інші причини, що не дозволяють тій продукції розвинутися.

І такі причини, на нашу думку, є. Вони — і в секторі продукції, і в секторі експлюатації.

Почнемо від експлюатації фільмів, бо вважаємо, що ця проблема становить базу, без якої не може бути мови про продукцію. Випродукуваний фільм — це продукт, який мусить бути проданий. Ринком збуту для фільмів є кінотеатри чи галі, у яких фільми показується і де можна дістати назад кошти, вложені у фільм. Без можливости висвітлювання фільмів і їх експлюатації та одержання назад вложених у фільм коштів тяжко думати про продукцію фільму. Така висвітлювальна сітка мусить бути зорганізована на базі чисто комерційній, і тоді мотивом зорганізування такої висвітлювальної сітки є профіт. Так воно повинно бути, і тоді діє приватна ініціятива підприємців.

Зорганізована на комерційній базі мережа висвітлювальних пунктів була б найкращою розв'язкою тієї проблеми, бо підприємці потребували б постійно нових фільмів для висвітлювання, а це потягнуло б за собою потребу продукції. Та все ж таки тут передбачаємо деякі труднощі у продукції, бо, при чисто комерційним наладнанні проблеми експлюатації, продукція мусіла б бути наставлена головно на розвагові фільми, а до такої продукції, при наших теперішніх продукційних можливостях, ми ще не готові, головно із-за цілковитої відсутности фільмових письменників та сценаристів.

Тому то ми примушені шукати інших доріг. А такою іншою дорогою є організація експлюатації, опісля і продукції фільмів на базі безпрофітній. Не треба під цим розуміти справи так, що експлюатація і продукція були б цілковито дефіцитними підприємствами. Ні. Радше треба думати, що ми могли б знайти способи, щоб покрити чисті кошти, зв'язані з продукцією і експлюатацією фільмів, і це дало б можливість утримати справу на поверхні і поступово розвивати справу фільму, а одиноким „профітом" були б тут: документи з нашого життя в Америці, можливість пропаґанди для наших всенародних інституцій і організацій, як теж — і це є дуже важливою справою — можливість дати нагоду працювати в фільмовій бранжі людям, що цілковито посвятилися б цій проблемі — технікам, режисерам, письменникам, сценаристам і т. п. Це дало б теж можливість поставити в цілковито іншому аспекті, використовуючи новий „медіюм" — фільм, теж і справу виховання нашої молоді, бо, на нашу думку, фільм апелював би до нашої молоді сильніше, як, напр., друковане слово, з якого наша молодь, головно тут народжена, майже не користає.

Поставленою в такому аспекті справою українського фільму, а радше фільму з українською тематикою, мусіли б заінтересуватися наші найповажніші всенародні інституції в першу чергу, далі — організації, парафіяльні школи і світські організації виховання молоді. На базі спільного договорення, вони мусіли б знайти фонди на потрібні їм фільми, як теж дати до диспозиції свої залі клюби і шкільні кляси. Отримані з висвітлювання таких фільмів кошти могли б покрити кошти продукції, очевидно при доброму й відповідальному наладнанні цієї справи.

Справу продукції фільмів ми маємо всі можливості зорганізувати. Це твердження відноситься, одначе, тільки до чисто технічних проблем. Маємо до диспозиції колір, звук і знамениту знімальну та репродукційну апаратуру для 16 мм фільму. Головно в секторі звуку, маємо до диспозиції дешевий і технічно досконалий спосіб для озвучування фільму — маґнетичне записування, що дає змогу майже без додаткових коштів робити записи в різних мовах, у нашому випадку — українській і англійській. Одиноким додатковим коштом є виготовлення перекладу тексту. Цієї методи вживають вже і широко застосували її у своїй власній продукції поодинокі американські бизнесові й суспільні інституції для пропаґанди своїх товарів і ідей. Ця метода цілком себе виправдала. Ми маємо теж людей, що готові таку продукцію кожної хвилини почати, головно, коли йде про репортажні, пропаґандові, комерційні і виховні фільми, а таких нам в першу чергу потрібно. Для продукції розвагових фільмів, треба було б деякого часу і спільного зусилля збоку технічних працівників фільму. Теж, як ми вже згадали, треба до цієї справи заохотити працівників пера, щоб працювали над сюжетами і сценаріями. При відповідному поставленні і розробленні цієї справи, таку продукцію уважаємо теж вповні можливою. Слабою стороною справи є покищо те, що деякі фільмовці працюють ще, уживаючи оптичного способу записування звуку, а деякі перейшли вже на маґнетичний спосіб. В цьому відношенні належить договоритись і уніфікувати продукцію, щоб не мати труднощів в експлюатації. На нашу думку, належить переставити все фільмування на маґнетичний спосіб озвучування, як теж і подбати, щоб організації, що купують для власного вжитку прожектори, набували машини і з можливістю маґнетичної репродукції. Перехід на маґнетичну систему звуку дає теж можливість показувати старі репортажні німі фільми з новим коментарем.

Дуже важливою справою в ділянці продукції є конечність досягнення стандартних норм в образі і звуку. Під цим розуміємо добрий образ, чи то в кольорі, чи чорно-білий, добрий запис звуку і музики, як теж добру композицію образу. Дотепер у цьому відношенні було багато недотягнень і їх належить в будучій продукції уникати.

У часописних статтях, що займаються проблемами українського фільму на еміґрації, подибуємо часто закиди, буцімто до фільму беруться люди не фахові, які „не мають поняття", як робиться фільм. А з другої сторони, бачимо статті з прихильною критикою для нашої дотеперішньої, вбогої і технічно і в мистецькому відношенні, продукції. І одно і друге явище — позитивне. В першому випадку ставиться вимоги, які мають на меті піднести технічний і мистецький рівень нашої продукції, і вже найбільш потішаючим явищем є, коли про це пишуть люди, які беруть активну участь у продукції. А в другому, глядач, що платить за те, щоб оглядати ці, ще дуже часто не „досконалі" фільми, відноситься до них прихильно і тепло, так, як прихильно й тепло відноситься і до всіх інших наших починів, що стосуються нашого культурного і суспільного життя в інших ділянках: преси, книжки, театру, музики та політики, які не у всіх випадках є „досконалими". Фаховість у фільмі набувається не теоретичними студіями, а практично, робленням фільмів, і чим більше ми будемо їх робити, тим кращими вони будуть. Кожний наступний фільм напевно буде ліпшим як попередній. Головною річчю, щоб ми вийшли з „дитячих літ" і почали дозрівати, а для цього потрібно часу і наполегливої праці.

На закінчення кілька слів про тематику. Дотепер на еміґрації, поза одинокими „Львівськими катакомбами", не появився ані один фільм з ориґінальною темою, чи сюжетом. Тематика і музичний матеріял у всіх дотеперішніх фільмах старі і відомі. Шукання ориґінальних тем для фільмів і музичного підкладу, що був би новий і ориґінальний — це, на нашу думку, є одинокою великою проблемою, коли говоримо про продукцію українського фільму на еміґрації. Бож технічна досконалість фільмів, бодай до стандартних норм включно, не лежить в рамах проблематики, а є самозрозумілою вимогою.

Ф.

Олександер Миколайський

ЕВАКУАЦІЯ КООП. ЦЕНТРАЛІ ВОЛИНІ

Збирався я не один вже раз написати про історію евакуації Централі Кооператив на Волині, Поліссі, Поділлі та Окружних Союзів з Луцька до Перемишля, в часі німецької окупації з початком січня 1944 року. Однак все перемагала думка, що краще почекати, аж якийсь громадський чинник порушить цю справу прилюдно та зажадає докладного звіту від відповідальних кооператорів.

Я особисто дуже вдячний „Свободі" і п. ред. Мудрому, за насвітлення того, може навіть і драстичного питання, та прилюдне звернення про вияснення; що сталося властиво з вивезеним кооперативним майном з рідних земель, яке було громадською власністю та належало до українського громадянства?

Евакуація Волинської Централі Кооператив і Окружних Союзів, була у повній залежності від німецьких державних чинників і не виконання доручення грозило карою смерти не тільки голові Централі, але також і директорів Окружних Союзів. Той, хто жив тоді на Волині, пам'ятає ще добре, що за малий ухил або не виконання доручення ґештапівські опришки розстрілювали наших людей на протязі двох годин від заарештування. Так загинули у Луцьку д-р Питель з 18 службовиками, Олійник зі синатом, П. Доманицький, кооператор у Ковлі, а у Рівному урятувався лише чудом дир. Окружного Союзу Василь Мороз, який пізніше загинув в УПА.

З огляду на безпеку тих кооператорів, що залишилися на своїх теренах праці, не буду нічого писати, а подам назви тільки тих Окружних Союзів і прізвища тих директорів, які були зі мною у Перемишлі та котрих большевицьке НКВД не дістане вже у свої руки.

Десь коло 15 грудня 1943 року я дістав доручення від генерального комісаріяту підшукати місце у Західній Галичині для перевезення всього товару, що знаходився у магазинах Централі і Окружних Союзів та розпочати евакуацію. Я вибрав Перемишль, бо там працював начальник відділу закупів нашої Централі, д-р Сергій Кротюк, який змушений був утікати з Луцька перед ґештапівським розстрілом. При допомозі д-р Кротюка, дир. Окружного Союзу в Перемишлі, інж. Станимир, погодився дати місце у своїх магазинах для евакуйованих товарів. По моюму повороті до Луцька, з'явився у моюму бюрі генерал-комісар і начальник ґештапо Волині та доручили вислати до всіх 26 Окружних Союзів наказ про негайне висилання товарів до Перемишля.

Транспортові труднощі були дуже великі, бо військові командантури відмовляли доставляти товарові вагони для кооперації, а в першу чергу вивозили награбоване жидівське майно. Однак Централя у Луцьку і деякі Окружні Союзи вагони таки дістали і частина товарів була перевезена до Перемишля.

Коли я приїхав до Перемишля 8 лютого 1944 року, слідуючого дня зорганізував інвентаризаційну комісію для переведення докладної контролі перевезених товарів та виготовлення відповідного інвентаризаційного акту. Такого акту зажадав Відділ Виживлення і Сільського Господарства „Райхскомісаріяту" України, що тоді вже перебував у Кракові. До цієї комісії входили: дир. Гр. Тимченко, Окружний Союз Луцьк; дир. В. Закревський, Окружний Союз Володимир; дир. М. Гонсьоровський, Окружний Союз Дубно; п. Микола Личик, бувший голова Районової Управи Млинів, пов. Дубно; кер. П. Сосновський, Районовий Союз Рожище; заст. кер. П. Пилипюк, Районовий Союз Ківерці і службовик М. Х.

Повища комісія ствердила, що до магазинів Окружного Союзу Кооператив в Перемишлі прибули такі товари і в такій кількості: 620 тонн цукру; 15 тонн твердої шкіри (підошви); 4 тонни м'якої шкіри; 2 тонни меду; 4 тонни муки; 3.000 метрів мануфактури; 4,200 мт. полотна; 18 тягарових авт; 5 особових авт.

По предложенні інвентаризаційних документів німецькому комісарові, за яких десять днів приїхав представник райхскомісаріяту до Перемишля і на письмі вручив наказ вислати негайно: мануфактуру, полотно, шкіру і мед до військових магазинів у Східній Прусії. Цукор залишився до виключної диспозиції райхскомісаріяту, який був видаваний на спеціяльні дозволи для військових шпиталів і військових частин.

У Перемишлі Централя опинилася була у дуже скрутному фінансовому положенні. Німецький Банк з Луцька, у якому були зложені гроші Централі, був евакуйований до Східньої Прусії і на наше прохання переслати нам наші гроші відповів, що не має дозволу переміняти українські карбованці на польські марки. Всіх службовиків було 46, не рахуючи їх родин, і їм треба було виплачувати платні на прожиття. З великими труднощами вдалося випросити дозвіл у райхскомісаріяті на видачу службовикам платень у харчах, то є: цукром. На підставі того дозволу кожний службовик одержав 50 кг. цукру, з умовою, що може собі цей цукор виміняти на інші продукти. Для дальших платень райхскомісаріят дозволив брати гроші за цукор, який був видаваний для війська.

З початком квітня 1944 р. райхскомісаріят надіслав письмений наказ, щоб вислати весь запас цукру до Відня і там змагазинувати на рахунок Централі З Перемишля ми вислали 30 вагонів по 15 тонн цукру, решти коло 100 тонн залишилося було ще у магазинах. Коли большевики зближалися до Львова, прийшов новий наказ: перевезти рештки цукру у західню Польщу своїм транспортом, то є: вантажними автами. При допомозі мґр. Бойка, який тоді був українським старостою у Горлицях, а тепер живе десь у Канаді, вдалося дістати приватні магазини у Горлицях і Грибові, куди перевезено решти запасу цукру. З Горлиць вдалося ще вислати до Відня 4 вагони по 15 тонн цукру.

Тим часом воєнні дії розвивалися у некористь німців і большевицькі армії посувалися скорим темпом на захід. Фронтові воєнні команди усували німецьку цивільну адміністрацію і видавали спеціяльні військові накази. Військова команда, яка діяла на Горлиці і Грибів, зареквірувала решти цукру для армії, відібрала від мене ключі від магазинів і доручила виїхати дальше на захід.

З Горлиць ми переїхали ще тягаровими і особовими автами до Мушини коло Криниці. У Мушині ґештапо зареквірувало всі авта, на підставі заборони уживання бензини на приватні цілі.

І так у Мушині закінчила своє існування Централя Кооператив під німецькою окупацією, якої я був головою та її орґанізатором від серпня 1941 до липня 1944 року. Централя об'єднувала на своїому терені діяльности: 26 Окружних і 165 Районових Союзів та понад 5,000 сільських кооператив.

З повищого звіту волинське громадянство на еміґрації дізнається про долю кооперативного майна. Все те, що сталося не з нашої волі, ми волинські кооперативи, не понизили гідности і не сплямили доброго імени рідної Волині. Не робили ми інтересів для власної користи кооперативним майном. Коли Господь дозволить нам колись повернутися на рідну землю, там ми оправдаємо наше незавидне положення у ті часи, перед бувшими членами волинської кооперації.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Дітройт,Міш.

Опера М. Аркаса „Катерина" у виконанні „Української Сцени".

„Українська Сцена" при СУМА — осередок ім. П. Орлика в Дітройті — своєю наполегливою працею, а вслід за цим і своїми вдатними виступами досягла вже рівня справжнього театру, з поважними мистецькими вальорами. Вже попередні виступи „Сцени", як ось „Безталанна", „Мати Наймичка", а головно „Ніч під Івана Купала", показали, що з того драматичного гуртка, заініційованого відданими любителями театрального мистецтва, може постати згодом поважне мистецьке тіло. Останній виступ „Української Сцени" з оперою М. Аркаса „Катерина" переконав нас, що воно так і сталося, як ми сподівалися. Але разом з цим треба признатися, що навіть найбільші оптимісти і прихильники „Української Сцени" не сподівалися аж такого успіху. Правда, вже прізвища таких наших співачок, як Носенко і Максимовичева, співаків - солістів „Капелі Бандуристів", як Погорілий, Попов і Садовий, диригент Сарамага, 26-ти членна симфонічна оркестра і 40-особовий хор говорили самі за себе, але все ж таки ми йшли на виставу з деяким недовір'ям, бож „Українська Сцена" — це не професійний театр, а опера „Катерина" — це ж не річ для аматорських театрів. Але вже під перші звуки увертюри це наше недовір'я почало зникати, а відтак ми почули і музично, і сценічно добре поставлену оперу. Цілість завершувало мистецьке оформлення сцени М. Мусина. Гадаємо, що такої самої думки про виставу є теж наші музики, що були на ній приявні, а втім їхню фахову оцінку сподіємося прочитати на сторінках нашої преси. Публіка, що виповнила велику залю Народного Дому, прийняла виставу дуже тепло, а то й з великим признанням, доказом чого були гучні оплески по кожному акті, а навіть серед гри, та овації з піднесенням квітів виконавцям після вистави.

Ціла вистава мала врочистий характер, бо була присвячена святкуванню Шевченківських роковин, що й було зазначене коротким і дуже змістовним вступним словом голови „Української Сцени" ред. П. Рогатинського.

Пишучи цих кілька слів, мусимо ще раз підкреслити той запал, що його присвячують праці в „Сцені" члени осередку СУМА, а зокрема ті, яким доручено опіку „Сценою". Без цієї праці, такої на зверх часто невидної, як напр. праці адміністратора „Сцени" Д. Труша і других, не можна було б і подумати про досягнутий успіх. Сподіємося, що діло, започатковане такими місцевими фанатиками театрального мистецтва, як: Федчишини, Кавка, Розматовська і ін., ростиме далі і що „Українська Сцена" вже не зійде зі сцени.

Д-р М. Д.

Шикаго, Ілл.

Український Дім на Савт-Сайді.

Нема ще в Шикаґо Українського Народного Дому. І хоч ідуть балачки і навіть конкретні пляни є про купно того чи іншого дому, то поза пляни праця дальше не виходить. Постав, вправді, останньо новий комітет, що мав купувати бувший дім „українських" комуністів і вже 5 тисяч в кишені мав на завдаток, то на зборах, які він скликав, счинився крик і зголосилися нові купці. Офіціяльно заявив „СУМ" і „Провидіння", що купують Дім, про який мова. Комітет Народного Дому став на становищі, що „не треба лізти людям в дорогу" — купуйте, мовляв, а 5 тисяч віддав людям. І знову один календарний місяць! Дому ще ніхто не купив, всі чекають на „мецената", який має дім купити! А таких у нас немає, був лише один митрополит Шептицький, а в Америці ми робітники й селяни, що в поті чола працюємо! І дім Народний може купити лише нарід, й нарід його сплатить, треба йти лише второваною дорогою. А вона така: задаткувати дім, опісля написати статут, видати шери, переводити віча і не звертати увагу на опозицію та „середовище". Так сталося і на Савт-Сайді. Крик великий постав серед тих, що ніколи нічого на народні справи не дають. Не підемо там — бо в нас парохія будує школу! А школа потрібна для всіх, і для Народного Дому, і навпаки. Одне другому не перешкоджає, як не перешкоджали читальні і народні доми в старім краю. Навпаки, де був Народний Дім і читальня, там й правда була своя і свідомість народу зростала. А гроші де взяти на одно і друге?

Грошей великих не треба. Савт-найдський гурт молодих людей зібрав на скору руку між собою кілька тисяч, 19 тисяч позичив і купив дім. Минулого тижня зайшов я на збори шеровців того дому. Відновлений всередині, зі сценою, дім гарно репрезентується. Для молодих людей, для дітей, треба місця, де зійтися й треба його тепер, бо скоро може бути запізно люди розійдуться.

І савт-сайдський гурт молодих людей зорганізував корпорацію „Українська Єдність" та організує українську колонію на 51-ій вулиці. Як Шикаґо Евеню на Півночі, так 51-ша вулиця на півдні має стати українською. Біля дому постають і інші українські підприємства. З нових п. Захарко відкрив голярню і купив дім для себе. Віддавна в тому районі діє відомий український бизнесмен (найбагатший на Савт-Сайді) п. Кравчишин і Український Банк „Тризуб", що під проводом енерґійного п. Петра Пуцила за останні 2 роки зріс десятикратно.

Український Народний Дім на Савт-Сайді став дійсністю. Йдуть тепер приготування до його „великого відкриття". Громада хоче про те переломове діло повідомити всю шикаґовську українську спільноту на окремій імпрезі т. зв. „ґренд-опенінґ", що має відбутися в першу неділю місяця червня. Щасть Боже! Степан Куропась

Вунсакет, Р. Ай.

Шевченківське Свято.

Заходом Відділу УККА і всіх місцевих організацій відбувся дня 13 березня ц. р. святочний концерт в честь Тараса Шевченка. Започаткував концерт короткою промовою п. М. Чагарин. На дальшу програму, добре дібрану і підготовану о. Степаном Голотяком і проф. Трохимом Пасічником, склалися виступи хору української православної громади, церковного мішаного хору, і чоловічого хору „Бандура". Малі учні Рідної Школи, що з ними успішно працювала пані Роз. Борис, зворушили своїм виступом всіх присутніх. З дальших точок треба згадати дует Ів. Кокольського і Дмитра Ясінчука, сольоспів пані Надії Голотяк й інсценізацію „Розритої Могили", виконану Костем Дерев'янком, його дружиною, Степаном Тепером і малим хлопцем Степаном, сином о. Голотяка. Доповідь про життя і творчість Тараса Шевченка виголосив професор Тр. Пасічник. Доповідь своєю ясністю й укладом дуже припала до вподоби присутнім. Під час концерту члени чоловічого хору перевели збірку на УККА вислід якої і подяку за яку проголосив п. І. Кокольський. Концерт закінчено національним гимном.

М. Ч.

Матеріяли до Енциклопедії Українознавства

З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДИТЯЧОЇ Й ЮНАЦЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Гаслова Енциклопедія Українознавства, яку саме готує Наук. Т-во ім. Шевченка, вводить на свої сторінки матеріял з історії української дитячої й юнацької літератури й преси. На жаль, ця історія в нас досі неопрацьована, а еміґраційні умовини утруднюють джерельні студії. Матеріяли, які є в розпорядженні Об'єднання Працівників Дитячої Літератури, є з цих самих причин дуже неповні. Отож ОПДЛ звертається до українських громадян з проханням подавати ласкаво інформації про авторів, ілюстраторів, редакторів і взагалі працівників у ділянці літератури та видань для дітей, юнацтва і молоді, а саме: ім'я і прізвище, авт. псевдо, рік народження і смерти (заслання і т. п.), назва друкованих книжок, чи назви журналів, в яких автор друкувався чи редаґував і видавав, рік і місце друку, основна професія чи рід діяльности, найважніші місця праці, час і характер, належність до організацій — мистецьких об'єднань і т. д. Це прохання відноситься теж до сучасних працівників дитячої літератури. Побажані фота авторів, редакторів, видавців, ілюстраторів видань і т. п.

Зокрема ОПДЛ буде вдячне за надсилку річників чи й поодиноких чисел дитячих, юнацьких і молодечих журналів, які будьколи і будь-де появилися в українській мові чи в чужих мовах для українських дітей та молоді. Надіслані видання ОПДЛ поверне, або прийме з подякою до свого архіву.

З огляду на те, що Енциклопедія Українознавства вже почала друкуватися, всякі інформації є спішні і ОПДЛ сподівається, що наше громадянство, розуміючи вагу названої праці, поспішить із своєю допомогою, за що згори дякуємо. Матеріяли, запити і т. п. просимо слати на адресу:

OPDL
283 Manning Avenue
Toronto, Ont., Canada

● **Арґентинський щоденник** у Буенос Айресі „Критика" закликає президента Хуана Перона, щоб він, користаючи з 83 артикулу конституції, звільнив „інтриґантів"-католицьких єпископів. Передова в цій газеті свідчить про те, що авторитарний режим президента Перона не припинив боротьби проти Католицької Церкви.

● **Шотляндська Церква** запротестувала перед прем'єром Іденом, щоб англійські парляментарні вибори відбулись 26 травня ц. р., як це передбачали часописи. В останньому тижні травня відбудеться загальний з'їзд вірних цієї Церкви в Единбурґу і тому тисячі шотляндських виборців не могли б голосувати.

М. БАЧИНСЬКА ДОНЦОВ
перепровадилася.
Адреса мешкання:
Mrs. M. DONZOW
1566 Sterling Place Apt, D7
Brooklyn 13, N. Y.
Телефон: SLocum 6-7890

Перепрошую Рідних і Знайомих, що задля праці, клопотів і нездоров'я не писала і не привітала з святами.

„ХРИСТОС ВОСКРЕС!"

Українська Вільна Академія Наук у США
11½ Вест 26 вул., Ню Йорк
НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ
Секції Античної Історії, присвячена пам'яті дослідника античної України **проф. М. Ростовцева** відбудеться **в неділю, 24. квітня 1955 р., о 5 год. дня в приміщенні УВАН у США.**

Доповіді:

Проф. Л. Чикаленко: „Спогади про М. Ростовцева".

Пані Т. Іванівська: „М. Ростовцев, як дослідник мистецтва України з передісторичної й античної доби".

Доктор О. Домбровський: „М. Ростовцев — дослідник античної України з історичної точки погляду".

Керівництво Секції.

Українська Вільна Академія Наук у США
11½ Вест 26-та вул. Ню Йорк
НАУКОВЕ ЗАСІДАННЯ
Комісії УВАН у США
для дослідів над пореволюційною Україною відбудеться
в суботу, 23-го квітня 1955 р.,
о год. 3-ій дня
в приміщенні УВАН у США
доповідь
Проф. В. Чапленко —
„Мовна політика в СССР — спроба історичної аналізи".
Вхід вільний.

СОВЄТСЬКІ ПОМІЩИКИ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

кости вислужених років. Щоб нові поміщики не надривали собі ніг, за ними закріплюється легкову автомашину. Щоб краще тиснули на селян, їм за виконання і перевиконання плянів видають премії від кількох до кільканадесятьох тисяч рублів.

Звичайно, опинившись у такому упривілейованому становищі, нове колгоспне начальство розпаношується на всю губу. Ось як змальовує образ типового колгоспного голови газета „Сельское Хозяйство": „З людьми говорить він особливим, сухим тоном. Вкінці перестає взагалі їх помічати. Я, мовляв, начальство. Моє завдання — наказувати, а ваше — накази виконувати. Він уявляє себе самодержцем, що не терпить жадної критики". Багато з цих нових совєтських поміщиків, висланих на допомогу колгоспам, допомагають їм хіба тим, що прокатаються автомашиною до колгоспу, пройдуться по фармах, пильнуючи, щоб не забруднити своїх чобіт, заберуть платню та премії і вертаються в свою квартиру, до міста.

Останнього часу в деяких містах Совєтського Союзу появилося багато сільських ходаків, — пишуть „Ізвєстія". — Це колгоспники, що шукають і ніяк не можуть знайти своїх колгоспних голів. Здавалося б, що колгоспні голови повинні працювати і жити в колгоспах. Але виявляється, що колгоспи самі для себе, а колгоспні голови самі для себе. Иде про тих голів, що ніяк не можуть розстатися з містом, бо сільське повітря вважають для себе шкідливим. Справа ось у чому: багато посланих на село колишніх районних працівників живуть у місті, а в колгоспи приїжджають тільки зрідка. Попавши в колгосп, вони стараються якнайшвидше втекти в рідну сторону.

Вістка, що появилася в „Ізвєстіях", пригадує інші, давні часи. Царські поміщики також зрідка навідувалися в свої сільські володіння. Так само, як пролетарські колгоспні голови, вони воліли провадити приємний час у місті, а то й за кордоном. Історія, як бачимо, повторюється.

Олег Старак

Виділ Наукового Т-ва ім. Шевченка
повідомляє з глибоким сумом
про смерть
свого довголітнього дійсного члена,
велетня науки
АЛЬБЕРТА АЙНШТАЙНА

УВАГА! Картерет, Перт-Амбой й Околиця!
Драматичний Гурток при Організації Оборони Чотирьох Свобід України — 16-ий Відділ в Байоні,
відіграє
В НЕДІЛЮ, 24-го КВІТНЯ 1955
на галі: Nathan - Hal - School Auditorium, Roosevelt Ave., Carteret, N. J.
веселу комедію в трьох Актах п. з.
„ТРЬОХ ДО ВИБОРУ"
Початок: 6:30 вечором. Вступ: $1.00
Прохається Українське Громадянство Картерету, Перт-Амбой та Околиці взяти численну участь у цій веселій виставі.
Управа Відділу ООЧСУ.

ФОРТЕПІЯНОВИЙ КОНЦЕРТ
18-ЛІТНЬОЇ
ХРИСТІ ЧВАРТАЦЬКОЇ
учениці проф. Полевського
відбудеться
в TAWN HALL, 113-123 W., 43rd St., New York City
В СУБОТУ, ДНЯ 23. КВІТНЯ
о год. 2:30 P.M.
Recital Management: Columbia Artists Management, Inc.

ПЕРШИЙ РАЗ В НЮ ЙОРКУ
СПЛЯЧА КОРОЛІВНА
КАЗКА
в сценічному опрацюванні І. САВИЦЬКОЇ
В НЕДІЛЮ, 8. ТРАВНЯ 1955
о год. 7:00 вечора.

За участю:
І. ЧЕРНЯХІВСЬКОЇ, Ю. ШАШАРОВСЬКОЇ і В. МЕЛЬНИКА
Постава: В. ШАШАРОВСЬКИЙ
Муз. оформлення: Р. САВИЦЬКИЙ
Декорації: ХРИСТИНА ДОХВАТ
Уклад танків: І. ГОЛУБОВСЬКА
Участь бере около 70 дітей і молоді.
Auditorium: WASHINGTON IRVING HIGH SCHOOL
40 Irving Place & 16th St.
Ціни місць: $1.50, $1.25, $1.00.
Квитки в „АРІЦ" кожного дня. В день вистави при касі від год. 6:30 вечора.

ФУТБОЛЬНІ ЗМАГАННЯ
В НЕДІЛЮ, 24. КВІТНЯ 1955, о год. 2:30 попол.
на грищі Halloran Field на розі Trenton Avenue і Richmond St., Elizabeth — Bayway.
У.С.К. СІЧ, ЕЛИЗАБЕТ — — MARITIMO S.C.
за першенство Ліґи Стейту Ню Джерзі.

НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО ІМ. ШЕВЧЕНКА
302-304 W. 13th Street, Ню Йорк, Н. Й.
СУБОТА, 23-го КВІТНЯ 1955
год. 7:30 веч.
Доповідь ген. Павла ШАНДРУКА на тему:
ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОЇ МІЛІТАРНОЇ ДОКТРИНИ.
Гостям раді.

Літературно - Мистецький Клюб В НЮ ЙОРКУ
пригадує, що вже
в найближчу неділю, тобто 24-го квітня
у WASHINGTON IRVING HIGH SCHOOL
СЬОГОДНІ ЛІТЕРАТУРНО - МИСТЕЦЬКИЙ ЯРМАРОК
• До побачення на Ярмарку. •
Початок о год. 7-ій вечора.

Увага! Бруклин, Н. Й.! Увага!
УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ДІМ І УКРАЇНСЬКА КАТ. ПАРАФІЯ
— влаштовують —
ТРАДИЦІЙНЕ
СПІЛЬНЕ СВЯЧЕНЕ
в неділю, 24-го квітня 1955 р.
Початок о годині 4:30 пополудні.
Громадяни! Зійдімся всі як одна Родина тут на вільній американській землі, бо в Україні лютий кат не дозволяє не тільки сходитись, але навіть позамикав церкви, коло яких ми сходились та веселились Празником Воскресення Христового.
Тому всі зустрічаємось на Свяченому в Національнім Домі!
Комітет.

УВАГА! ШИКАҐО! УВАГА!
в суботу, 23-го квітня 1955 р.
Година 7:30 вечором
АВДИТОРІЯ ШКОЛИ СВЯТОГО МИКОЛАЯ
(Райс і Левітт) в Шикаґо
під протекторатом
Ліґи Американців Українського Походження
— відбудеться —
РЕПРЕЗЕНТАТИВНЕ - ТРАДИЦІЙНЕ
ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СВЯТО
для відзначення 141 Роковин Народження Генія України
ТАРАСА Г. ШЕВЧЕНКА.
У ПРОГРАМІ СВЯТА:
мґр. Михайло КУШНІР — Вашинґтон, головний промовець.
д-р Василь ТИСЯК — Торонто — оперний співак, — тенор (гост. виступ)
Наталія НОСЕНКО — Дітройт — оперна співачка — сопран (гост. виступ)
Ельвира Барабаш і проф. Ігор Білогруд — піяністи
д-р Наталія Григорчук — деклямація.
Виступ Хорів і Духова Оркестра „СУМА" — Шикаґо, під управою капіт. Івана Барабаша.
Дохід на Український Конґресовий Комітет Америки.
До масової участи у Святі запрошується усе Українське Громадянство міста Шикаґо й Околиці.

УВАГА! НЮ БРОНСВІК, Н. ДЖ., ТА ОКОЛИЦЯ!
Відділ Українського Конґресового Комітету в Ню Бронсвік
— улаштовує —
в суботу, 23-го квітня 1955 р., год. 7. вечора
ВІЧЕ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ФОНДУ
в залі св. Петра й Павла при 306 Somerset St., New Brunswick, N. J.
ПРОГРАМА: 1) Доповідь „Україна на міжнародному форумі". 2) Представник Централі Українського Конґресового Комітету виступить із інформаціями при переведенню праці УККА. 3) Дискусія.
На це Віче запрошуємо все Українське Громадянство Ню Бронсвік й околиці взяти численну участь!!!
Управа.

Громадяни! Громадянки!
ДО 15 ТРАВНЯ Ц.Р. ВІДРОЧЕНО
ЗАКІНЧЕННЯ ДІЛОВОГО РОКУ
УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ФОНДУ
ВСІ ВИКОРИСТАЙТЕ ЦЕЙ ЧАС ДЛЯ НАДСИЛКИ
ВАШОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ДАТКУ ЗА 1954 РІК.
UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA
P. O. Box 721 Church St. Sta., New York 7, N. Y.

З Відчитової Залі

Адвокат С. Ярема про політику визволення і коекзистенцію

Об'єднання Прихильників Визвольної Боротьби України влаштувало в Ню Йорку 9 квітня дискусійний вечір на тему: „Американська політика визволення і коекзистенція". Доповідачем був адвокат С. Ярема а запрошеними дискутантами пп. В. Голуб, Ю. Дивнич, Р. Олесницький та М. Прокоп.

С. Ярема виступав як американець і демократ. Він зробив перегляд виборчих гасел президента Айзенгавера, з яких найважнішим була „Політика визволення", яка однак, не тільки не діждалась свого здійснення, але й була відкинена та зовсім забута. Демократи, натомість, стоять за це, щоби ЗДА надалі здійснювали відомі 14 точок Вилзона (національне визначення). Тим часом державний департамент, на чолі з секр. Доллесом, станув на позиції стримувати аґресора та мирної коекзистенції, що рівняється з уступками червоній Росії та не вмішуванню в її внутрішні відносини. Автором коекзистенції був демократ Джордж Кенан, а виконавцем є республіканець Доллес, тоді, коли речником визволення був Айзенгавер, а тепер хотять здійснювати цю ідею демократи. С. Ярема є тої думки, що коекзистенція шкодить Америці, бо поневолені народи СССР зневіряються, а ЗДА тратять приятелів за залізною куртиною. ЗДА повинні деклярувати піддержку поневоленим народам в їхній боротьбі за самостійність проти червоної Москви, визнати право самовизначення кожного народу та вести пропаґанду за визволення всіх уярмлених народів. При тому треба однак пам'ятати, що Америка не хоче війни з СССР. Мова про визволення усіми мирними засобами.

В. Голуб, який виступив перший в дискусії, поширив поставлене питання, заявляючи, що в світі існує інша ділема: коекзистенція чи війна. На його думку коекзистенція не противорічить визволенню, себто активній політиці в користь народів поневолених і кольоніяльних. Якщо ЗДА зачнуть обороняти всі без різниці уярмлені народи, і то не лише Москвою, але і Францією чи Англією, то в цей спосіб виб'є всі козирі Кремлеві. — Голуб вияснив, що коекзистенція уже триває 10 років після скінченої війни, дармa, що войовано в Кореї й Індокитаю.

Частина укр. еміґрації виступає проти коекзистенції і хоче війни та забуваючи, що слідуюча війна буде атомовою і принесе величезне знищення Україні і всьому світові. — Дотеперішня коекзистенція була використана американцями для розбудови власної економіки, а большевикам принесла внутрішню кризу, яка може в майбутньому привести до розвалу СССР.

Ю. Дивнич пригадав, що політику коекзистенції з царською Росією провадив уже давно західній світ коштом поневолення і визиску неросійських народів. Тому, що західний капітал шукав ринків збуту в Росії, тимто треба пояснити, що великодержави були проти розподілу Росії перед 35 роками. Це повторюється, на жаль, і сьогодні. Рівнож Дивнич пригадав про наслідки коекзистенції українських комуністів 20-х років з большевиками. Дивнич переконаний, що війна з СССР є неминучою.

Д-р Р. Олесницький розвинув думку, що американська традиція, їх власна визвольна революція та американська Конституція мають таку величезну силу, що поневолені народи, йдучи американським шляхом, повинні одержати піддержку в своїй боротьбі від ЗДА. На жаль, американці самі забули про ті ідеали, за які воювали їхні батьки, тому їм треба це на кожному кроці пригадувати.

Останнім виступив д-р М. Прокоп, який уважає, що ідею національного і соціяльного визволення не використовується ні Америкою ні СССР, і на його думку, коли б Захід ті ідеї підніс, то виграв би усю боротьбу з СССР, а усі поневолені народи здобули б повну самостійність. Д-р Прокоп пригадав слухачам передвиборчі заяви през. Айзенгавера і пізніші виступи Доллеса та сказав, що властивим автором коекзистенції є Черчил, який переконав Айзенгавера в потребі відкинення політики визволення. Крім названих, в дискусії забирали голос Косаренко-Косаревич, Знаєнко, Млаковий д-р Голіят, і Манацький.

С. С.

ВСЯЧИНА

ЗАМІСТЬ В'ЯЗНИЦІ ГРИВНА

Совєтські волоцюги втішаються новим „благодійством" совєтського уряду. Від тепер їх не замикатимуть до в'язниці, а тільки каратимуть гривною. За кожну недозволену їзду поїздом платитимуть вони 100 рублів кари.

ДАРЕМНА ПОДОРОЖ „АРУБИ"

Фінляндський нафтоналивний корабель „Аруба", що віз румунську нафту для червоного Китаю (13,000 тонн!) переплив в неділю 10. квітня ц. р., Босфор, везучи назад замовлену комуністами нафту до румунського порту Констанца.

Господарські Вісті

СВІТОВИЙ БАНК ПЛЯНУЄ ДОПОМОГУ НЕДОРОЗВИНЕНИМ КРАЇНАМ

Міжнародний банк для відбудови і розвитку повідомляє, що він плянує зоганізувати нову фінансову установу, яка допомагала б недорозвиненим країнам. Ця установа мала б зватися Міжнародна Фінансова Корпорація, і її членами були б 56 держав. Вона буде працювати побіч Світового банку, але вона буде від нього незалежна під господарським оглядом і буде працювати в іншому напрямку. Світовий банк дає позики для розвитку сільського господарства, транспорту і електрифікації тим усім країнам, які є його членами. Міжнародна Фінансова Корпорація мала б давати позички приватним фірмам в країнах, які будуть її членами, в першу чергу на розбудову промислу. Всі 56 держав мають зложити паїв на суму 100 мільйонів долярів, а Світовий банк має капіталів на суму двох більйонів долярів. Американський уряд вже погодився на членство ЗДА в цій Міжнародній Фінансовій Установі, але цю згоду уряду має ще ратифікувати Конґрес.

В БЕРЕЗНІ ЗБІЛЬШИВСЯ ПРОДАЖ НА 12.1 ВІДСОТКА В ДЕПАРТАМЕНТОВИХ КРАМНИЦЯХ

В місяці березні продаж в великих департаментових крамницях, які мають свої філії по всій країні, збільшився на 2.1% в порівнянні з березнем 1954 р. Це вже сьомий місяць збільшується продаж в цих крамницях, і в першому чвертьріччі це збільшення становить 8.3 відсотка в порівнянні із першим кварталом 1954 року. 43 компанії продали товарів в березні цього року на суму 1,045,165,486 долярів, а в березні 1954 р. тільки на суму 945,591,332 доляри. В першому кварталі вони продали товарів на суму 2,840,737,231 доляр, а в тому самому часі минулого року — 2,622,866,199 долярів.

ЗМЕНШУЄТЬСЯ ІМПОРТ КАВИ ДО ЗДА

Делеґати з 14-ох держав Південної Америки, які продукують каву, нараджувались в Сан Хуані, Порто-Ріко, над тим, як збільшити продаж кави до ЗДА, які є найбільшим консументом цього напитку. На цій конференції ствердженo, що в 1954 році зменшився експорт зеленої кави до ЗДА на 15 відсотків, а пересічна консумція кави однією особою в цій країні впала на 13.5 відсотка. На нарадах вирішили, щоб Всеамериканське бюро для справ кави „виховувало американців в тому дусі, щоб вони пили більше кави, і то сильнішої". З кавою конкурують в ЗДА молоко, чай і содові напитки. Кавова індустрія — це „господарський нерв" всіх 14 південноамериканських держав, які продукують каву.

Спорт

МУН НА СТАРТІ

За ініціятивою МУН в Мінеаполісі постала дружина копаного м'яча „Київ". Мотором її є наш друг Гриничишин. Він коштом свойого відпочинку ходить від хати до хати та збирає датки на асекурацію для змагунів. Три роки під ряд головою „Києва" був незаступимий л. Коцюба, являючись рівночасно головою не менше як десятьох інших товариств чи організацій. Цього року головство він передав О. Степанові Білякові. МУН закупив оселю, на якій будує велику спортову площу для своїх спортовців. Новий голова відпускає церковну залю на збори клюбу, тому що власної домівки „Київ" не має.

Ю. Гринь.

● Страйк 700 механіків і електротехніків вже три тижні унеможливлює появу лондонських щоденників. Покликана урядом комісія провела переслухання і виготовила звідомлення з своїми рекомендаціями, що їх, проте, ніхто не має права накинути ані страйкарям, ані власникам часописів. Виходить тільки комуністичний щоденник „Дейлі Воркер" в обмеженому накладі.

● Публічна Служба Здоров'я ЗДА повідомляє, що найбільше дітей в цій країні гине від нещасливих випадків. В 1952 році від нещасливих випадків згинули 11.121 дитина — два рази більше, як від інфлюенци або запалення легенів. Після нещасливих випадків найбільше дітей вмирає від пістряка, а на третьому місці стоїть дитячий параліч.

● Новий прем'єр Ірану Гуссеін Аля проголосив у парляменті боротьбу з „корупцією і нечесністю". Першим його ділом було скинення посадника столиці, Тегерану, за недбальство й потурання неоправданому підвищенню цін у столичних крамницях.

● Гуссеін, король Йорданії, повінчався з княжною Діною Абдель Гамід. Він має 20 років — вона 26. Обоє мають західно освіту: він був студентом у Кембрідж, а вона лекторкою англійської мови. На вінчанні в столиці Йорданії Аммані, згідно з мусульманською релігією, нареченої, не було — шлюбну умову підписав за неї батько, князь Абдель Гамід. Приявним був м. і. король Іраку. Президент Айзенгавер прислав молодій парі кришталеву вазу з сердечними побажаннями щастя.

● Посадник м. Корільяно в Калябрії, в Італії, і два вищі урядовці міської самоуправи, виступили із комуністичної партії і проголосили спільну заяву, що зробили це тому, що не можуть виконувати комуністичні партійні накази, що суперечать їх переконанням.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ПАСАЇК, Н. ДЖ. — Т-во ім. І. Франка 97 Відд., повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 24. квітня, о год. 2-ій попол., в приміщенні шкільної залі Української Православної Церкви при 45-47 Hope Ave., Присутність всіх членів обов'язкова. — П. Величко, рек. секр.

ГЕМПСТЕД, Н. Й. — Відділ 327 „Укр. Запорізька Січ", подає до відома всім членам, що в неділю, 24-го квітня, о год. 12-ій вполудне, зараз після Богослуження відбудуться в церковній залі укр. катол. церкви надзвичайні — позачергові збори відділу, присвячені справі висилки делеґата на VI Конґрес Українців Америки в Ню Йорку, що його скликає Укр. Конґр. Комітет Америки в днях 28-29-30 травня 1955 р. Просимо всіх членів прибути на ці збори. — М. Курчак.

Посмертні Згадки

АННА САЛАШ - ТОМПСОН, членка Б-ва св. Арх. Михаїла Відд. 147 в Алентавн, Па., померла 5-го квітня у Вашинґтон Д.С. у 27 р. життя. До УНСоюзу вступила дитиною. Полишила в смутку чоловіка, двоє маленьких дітей, Тата і Маму і одного брата, ціла родина є членами УНСоюзу. Тіло Покійної перевезено з Вашинґтону Д.С. до Алентавн, Па., де 8 квітня відбувся похорон з погребового заведення при участи Родини, Знайомих і Членів на Укр. Прав. цвинтар на Филертон, Па. — В. Їй П.!

І. Федорак, секр.

ТЕОДОР ШИЛЬКОВИЧ, член Укр. Зап. Т-ва „Дністер" Відділ 361, УНСоюзу в Ню Йорку, помер 15-го квітня 1955 р. Покійний родився в 1889 році в селі Фуринка, пов. Жовква, Зах. Україна. Полишив горем прибиту дружину Паньку. Похорон відбувся 20-го квітня з похоронного заведення П. Яреми до церкви св. Юрія. — В. Й. П.!

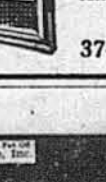
Управа.

Індія буде експропріювати приватну власність

Ню Делі. — Здійснюючи поступово плян соціялізації країни, випрацюваний урядом прем'єра Неру, індійський парлямент прийняв одноголосним рішенням 139 присутніх послів конституційну поправку, яка дає право парляментові і державній леґіслятурі встановляти висоту заплати за експропріовану приватну власність. Досі таке право мали суди. Нижча палата індійського парляменту прийняла цю поправку ще 15. березня ц.р. 332 голосами проти 9. Рішення парляменту має ще бути формально апробоване президентом Раєндрою Прасадом Опонували проти поправки тільки члени правого крила Гінду Магасабга партії. Комуністи домагалися свого часу, щоб чужий капітал вивласнювати взагалі без компенсації. Їм відповідав прем'єр Неру, що навіть у Совєтському Союзі ніколи на це не підуть. Метою поправки є приспішити земельну і соціяльну реформу в Індії і причинитися до розвитку індустрії. Щоб оминути будьяких надужить, законопроєкт постановляє, що жадної власности не можна реквірувати або відбирати хіба тільки для загально-публічних цілей і лише в рамках існуючого закону і за заплатою компенсації.

Занечищене повітря спричиняє пістряка

Пасадіна, Каліфорнія. — Професор патології на Південно-Каліфорнійському університеті д-р Пол Котін заявив на зборах Крайового Симпозіюм, що „занечищене повітря найбільше з усіх інших чинників причиняється до виникнення недуги пістряка легенів". Д-р Котін впродовж чотирьох років робив досліди над тисячами тварин і ствердив, що занечищене повітря — це спричинник пістряка легенів. Це занечищене повітря складається з газів, які виходять із авт під час їзди, з газів із промислових об'єктів та випарів із газоліни. Д-р Котін штучно витворював занечищене повітря, яким мусіли віддихати тварини. Ці тварини діставали нарости на легенях, які були виявом недуги пістряка.

ТАРЗАН, ч. 3499, Прямий по стріл.

Напівголий білий велетень скочив до настрашеного Пайка. Людина квапливо націлилась і вистрілила!

Розітнувся сліпучий постріл, і Тарзан повалився вперед...

щоб лягти нерухомо перед Пайковими ногами. — Ходи сюди, Лешере!, схвильовано

крикнула людина. — Вже його маю!